

FERENC PÁPA
GAUDETE ET EXSULTATE

PÁPAI MEGNYILATKOZÁSOK

53

Sorozatszerkesztő
DIÓS ISTVÁN

FERENC PÁPA

GAUDETE ET EXSULTATE

KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

AZ ÉLETSZENTSÉGRE SZÓLÓ MEGHÍVÁSRÓL
A MAI VILÁGBAN

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest 2018

A fordítás az olasz szövegből készült

Fordította
DR. DIÓS ISTVÁN

Lektorálta
DR. SZABÓ FERENC SJ

© Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, 2018

ISSN 1788-8948
ISBN 978 963 277 751 1

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
1053 Budapest, Veres Pálné utca 24.
www.szit.katolikus.hu
Felelős kiadó: Dr. Rózsa Huba alelnök
Felelős kiadóvezető: Farkas Olivér igazgató

1. „Örüljete és ujjongjatek” (*Mt 5,12*) – mondja Jézus azoknak, akik üldözést vagy megaláztatást szenvednek miatta. Az Úr mindent elkér, és amit fölkinál érte: az igazi élet, a boldogság, amelyre teremtve lettünk. Azt akarja, hogy szentek legyünk, és nem azt várja, hogy megelégedjünk egyfajta közepszerű, felhígított, szét-eső élettel. Valójában – különféle módokon – a Szentírás első lapjaitól kezdve jelen van az életszentségre szóló meghívás. Így mondta az Úr Ábrámnak: „Járj előttem, és légy tökéletes” (*Ter 17,1*).

2. Az alábbiakban ne az életszentségről szóló értekezést várjunk, sok, ezt a nagyon fontos témát gazdagító meghatározással és megkülönböztetéssel vagy elemzésekkel, melyeket a megszentelődés eszközeiről lehetne folytatni. Szerény célom csak annyi, hogy megismételjem az életszentségre szóló meghívást – annak veszedelmeivel, kihívásaival és alkalmával együtt – úgy, hogy keresem megtestesülését a jelenlegi világunkban. Mert az Úr mindannyiunkat kiválasztott, hogy „szentek és feddhetetlenek legyünk előtte a szeretetben” (*Ef 1,4*).

ELSŐ FEJEZET

AZ ÉLETSZENTSÉGRE SZÓLÓ
MEGHÍVÁS

A szentek, akik bátorítanak és kísérik bennünket

3. A *Zsidóknak írt levél* tanúk koszorújáról beszél, akik arra bátorítanak, hogy „fussuk meg kitartással az előttünk levő pályát” (12,1). Szó van benne Ábrahámról, Sáráról, Mózesről, Gedeonról és másokról (vö. 11,1-12,3), és főként arra kapunk felhívást, hogy ismerjük fel, hogy „a tanúk ilyen felhője övez” (12,1), akik biztatnak bennünket, hogy ne az út szélén álljunk, hanem haladjunk a célunk felé. Közöttük lehet az édesanyánk, egy nagymama vagy más ismerősök (vö. 2Tim 1,5). Talán nem volt mindig tökéletes az életük, ám tökéletlenségük és bukásaik ellenére is haladtak előre az útvonalon, és kedvesek voltak az Úr előtt.

4. A szentek, akik már elérkeztek Istenhez, a szeretet és a közösség kapcsolatában vannak velünk. Erről tanúskodik a *Jelenések könyve*, amikor közbenjáró vértanúkról beszél: „Az oltár alatt azoknak a lelkét láttam, akiket az Isten szaváért és tanúságtételükért ölték meg. Nagy szóval kiáltották, mondván: »Urunk, te szent és igaz, meddig vársz még az ítélettel? Mikor állsz bosszút a vérünkért a föld lakóin?»” (6,9-10). Azt is mondhatnánk, hogy „körülvesznek, kísérik és vezetnek Isten barátai. (...) Nem egyedül kell hordoznom azt, amit valójában egyedül nem tudnék hordozni. Isten szentjeinek serege oltalmaz, támogat, hordoz a tenyerén.”¹

5. A boldoggá- és szenttéavatási eljárások során az erények hősie fokú gyakorlását vizsgálják, illetve az élet feláldozását a vértanú-

¹ XVI. Benedek pápa, *Homília a péteri szolgálat kezdetén* (2005. április 24.): AAS 97 (2005), 708. [Magyar kiadás: XVI. Benedek megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 2005-2013, I. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2018.]

ságban, vagy az egészen a halálig tartó, másokért odaadott élet eseteiben. Az élet ilyen odaajándékozása Krisztus példájának a követése, és méltó a hívők csodálatára.² Emlékezzünk például Boldog Sagheddu Maria Gabriellára, aki a keresztyények egységéért ajánlotta fel az életét.

A szentek a kapu körül

6. Nem csak a már boldoggá és szentté avatottakra gondolunk. A Szentlélek mindenfelé árasztja Isten szent népében az életszentséget, mivel „úgy tetszett Istennek, hogy az embereket ne egyenként, minden társas kapcsolat kizárásával szentelje meg és üdvözítse, hanem néppé tegye őket, mely őt igazságban megismeri és szentül szolgál neki”.³ Az Úr az üdvtörténetben egy népet üdvözített. Nem létezik teljes önazonosság egy néphez tartozás nélkül. Ezért senki sem egymagában, elszigetelt egyénként üdvözülni. Isten az emberi közösséget alkotó személyes kapcsolatok szövetét szemmel tartva vonz magához bennünket: Isten népi dinamikába, egy nép dinamikájába akart belépni.

7. Szívesen látom meg az életszentséget Isten népének türelmében: a szülőkből, akik nagy szeretettel nevelik gyermekeiket; olyan férfiakban és nőkben, akik fáradságos munkájuk eredményeként viszik haza a kenyeret; a betegekben, az idős apácákban, akik őrzik a mosolyt. Ebben a napról napra állandó előbbre jutásban látom a küzdő Egyház életszentségét. Ez nagyon gyakran „a kapunál megálló”, a mellettünk élők életszentsége és Isten jelenlétének tükröződései, vagy más szóval élve: „az életszentség közeposztálya”.⁴

² Az életszentség híre és a keresztyény erények legalább átlagos szintű gyakorlása minden esetben feltétel. Vö. *Maiorem hac dilectionem* (2017. július 11.), art. 2c; *L'Osservatore Romano*, 2017. július 12., 8.

³ II. Vatikáni Zsinat, *Lumen gentium* dogmatikus konstitúció, 9. [Magyar kiadás: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Társulat, Budapest 2000.]

⁴ Vö. Joseph Malègue, *Pierres noires. Les classes moyennes du Salut*. Paris 1958.

8. Hagyjuk, hogy ösztönözzenek minket az életszentségnek azok a jelei, melyeket az Úr annak a népnek a legalázatosabb tagjai által nyújt, amely „Krisztus prófétai küldetéséből is részesedik, leginkább azáltal, hogy a hívő és szerető élettel egyre szélesebb körben tesz tanúságot róla”.⁵ Gondoljuk csak meg – amint a Keresztről nevezett Szent Terézia Benedikta mondja –, hogy az igazi történelem az ő sokaságukból épül: „A legsötétebb éjszakában jelennek meg a legnagyobb próféták és szentek; mindazonáltal a misztikus élet éltető patakja láthatatlan marad. Kétségtelen, hogy a világ-történelem döntő eseményeit lényegesen befolyásolják olyan lelkek, akikről a történelemkönyvek egy szót sem mondanak. És hogy kik azok a lelkek, akiknek köszönetet kell mondanunk személyes életünk döntő eseményeiért, azt csak azon a napon fogjuk megtudni, amelyen minden rejtett dolog nyilvánvalóvá lesz.”⁶

9. Az életszentség az Egyház legszebb arca. De a Szentlélek a Katolikus Egyház keretein kívül, és nagyon eltérő körülmények között is mutat „olyan jeleket, melyek az ő jelenlétéről tanúskodnak, s amelyek segítségével magának Krisztusnak a tanítványai is mélyebben megérthetik az általuk közvetített üzenetet”.⁷ Másrészt Szent II. János Pál pápa emlékeztett arra, hogy „a Krisztusért vállalt vértanúság a katolikusok, ortodoxok, anglikánok és protestánsok közös öröksége”.⁸ A szép ökumenikus megemlékezésen, melyet a pápa a 2000. jubileumi évben a Colosseumban akart megünnepelni, hangsúlyozta, hogy a vértanúk halála „minden megosztó erőnél hangosabban beszélő örökség”.⁹

⁵ *Lumen gentium* dogmatikus konstitúció 12.

⁶ *Verborgenes Leben und Epiphanie*: GW XI, 145.

⁷ *Novo millennio ineunte* apostoli levél (2001. január 6.), 56: AAS 93 (2001), 307. [Magyar kiadás: II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2005.]

⁸ Szent II. János Pál pápa, *Tertio millennio adveniente* apostoli levél (1994. november 10.), 37: AAS 87 (1995), 29. [Magyar kiadás: II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2005.]

⁹ *Homília a bit 20. századi tanúiról szóló ökumenikus megemlékezésen* (2000. május 7.), 5: AAS 92 (2000), 680–681.

Az Úr hív

10. Mindez fontos. E buzdításommal azonban elsősorban arra az életszentségre szóló meghívásra szeretnék emlékeztetni, amellyel az Úr mindegyikünk felé fordul, arra a meghívásra, amely neked is szól: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok” (*Lev 11,44; 1Pt 1,16*). A II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozta: „Ily sok és ennyire üdvösséges segítség birtokában a krisztushívők, bármely állapotban éljenek is, arra kapnak meghívást az Úrtól, hogy ki-ki a maga útján olyan tökéletesen szent legyen, amilyen tökéletes maga az Atya.”¹⁰

11. „Ki-ki a maga útján” – mondja a Zsinat. Nem kell tehát kedvünket veszítenünk, ha az életszentség elérhetetlennek látszó mintáit szemléljük. Tanúk ők, akik sürgetnek és tanúskodnak, de nem arra valók, hogy másoljuk őket, mert ebben az esetben még el is távolíthatnának attól a páratlan és személyes úttól, melyet az Úr tartogat számunkra. A lényeg, hogy minden hívő ismerje föl a saját útját, amit Isten személyesen neki szánt (vö. *1Kor 12,7*), és azon a legjobbat hozza ki önmagából; és nem az, hogy annak utánzásában merüljön ki, amit nem az ő számára gondoltak el. Mindnyájan arra kaptunk meghívást, hogy tanúk legyünk, a tanúságtételnek azonban sokféle konkrét megvalósulása van.¹¹ Amikor Keresztes Szent János, a nagy misztikus *A lélek énekét* írta, kerülni akarta az általános szabályokat, és azt magyarázta, hogy verseit azért írta, hogy mindenki „a maga módján” tanuljon belőle.¹² Mert az isteni élet az egyikkel így, a másikkal úgy közli önmagát.¹³

¹⁰ *Lumen gentium* dogmatikus konstitúció 11.

¹¹ Vö. Hans U. von Balthasar, „*Teología y santidad*”: *Communio* VI/87, 489.

¹² *Cantico spirituale B*, Prologo, 2: *Opere*, Roma 1979, 490. [Magyar kiadás: *A lélek éneke*, Helikon Kiadó, Budapest 1988.]

¹³ Vö. *uo.*, 14, 2: 575.

12. A különböző formák között hangsúlyozni szeretném, hogy a „női génusz” is megmutatkozik az életszentség női stílusában, melyek feltétlenül szükségesek ahhoz, hogy Isten szentsége tükröződhessen ebben a világban. És épp olyan korszakokban is, melyekben a nők nagymértékben kirekesztettek voltak, a Szentlélek támasztott szent nőket, akik az Egyházban új lelki mozgalmakat és jelentős reformokat indítottak el. Megemlíthetjük Bingeni Szent Hildegárdot, Szent Brigittát, Sienai Szent Katalint, Avilai Szent Terézt vagy Lisieux-i Szent Terézt. Hivatkozhatnék még sok ismeretlen vagy elfeledett nőre, akik – mindegyikük a maga módján – tanúságukkal családokat és közösségeket erősítettek és alakítottak.

13. Ennek mindegyikünket lelkesítenie és bátorítania kellene az önátadásra, hogy fel tudjunk nőni ahhoz a páratlan és megismételhetetlen tervhez, melyet Isten egy férfi vagy egy nő számára öröktől fogva elgondolt: „Mielőtt megalkottalak anyád méhében, már ismertelek; mielőtt megszülettél volna, megszenteltelek” (*Jer 1,5*).

Érted is

14. Nem kell püspöknek, papnak, szerzetesnőnek vagy szerzetesnek lennünk, hogy szentek legyünk. Gyakran megkísért bennünket az a gondolat, hogy az életszentség azok kiváltsága, akiknek megadatik a mindennapos teendőktől való távolmaradás, és sok időt szentelnek az imádságra. Nem így van. Valamennyien arra kaptunk meghívást, hogy szentek legyünk; azáltal, hogy szeretettel élünk és mindegyikünk följánlja a maga tanúságtételét a napi teendőiben, épp ott, ahol van. Szerzetesnő vagy? Szerzetes vagy? Úgy légy szent, hogy örömmel éled meg önátadásodat. Házas ember vagy? Úgy légy szent, hogy szereted és gondozod a férjedet vagy a feleségedet, ahogyan Krisztus törődik az Egyházzal. Munkás ember vagy? Úgy légy szent, hogy becsülettel és szakértelemmel végzed a munkádat a testvérek szolgálatában. Szülő, nagyma-

ma vagy nagypapa vagy? Úgy légy szent, hogy türelemmel tanítod a kicsiket Jézus követésére. Hatalom birtokában vagy? Úgy légy szent, hogy küzdesz a közjóért, és lemondasz egyéni érdekeidről.¹⁴

15. Engedd, hogy keresztséged kegyelme az életszentség kibontakozásában meg hozza gyümölcseit. Engedd, hogy minden nyitott legyen benned Isten számára, és ezért válaszd őt, válaszd mindig Istent. Ne veszítsd el a bátorságodat, mert tiéd a Szentlélek ereje, hogy ez lehetséges legyen, és az életszentség alapján a Szentlélek gyümölcse az életedben (vö. *Gal 5,22-23*). Amikor kísértést érzel, hogy elmerülj gyöngeségedben, emeld tekinteted a Megfeszítettre, és mondd: „Uram, szerencsétlen szegény vagyok, de te megteheted azt a csodát, hogy egy kicsivel jobbá teszel.” A szentekből és bűnösökből álló Egyházban mindent megtalálsz, hogy előbbre juthass az életszentségben. Az Úr elhalmozott téged a Szó, a szentségek, a szentelmények, a közösségi élet, a szentek tanúságtételének ajándékaival és azzal a szépséggel, mely az ő szelleméből fakad, és ékszereivel felékesített menyasszonyhoz tesz hasonlónak téged (vö. *Iz 61,10*).

16. Ez az életszentség, melyre az Úr meghív téged, apró gesztusokkal növekszik. Például: egy asszony a piacra megy és találkozik a szomszédasszonyával. Beszélgetni kezdenek, majd jön a megszólás. De ez az asszony azt mondja magában: „Nem, senkiről sem mondok rosszat.” Ez egy lépés az életszentség felé. Azután otthon a fia az álmairól akar beszélni, ő pedig még fáradtan is odaül mellé, és türelmes szeretettel végighallgatja. Ez egy másik megszentelő áldozat. Azután félelem fogja el, de megemlékezik Szűz Mária szeretetéről, fogja a rózsafüzért és hittel imádkozik. Ez az életszentség ismét másik útja. Ha pedig kimegy az utcára és találkozik egy szegénnyel, megáll, és szeretettel szól hozzá. Ez is egy lépése előre.

¹⁴ Vö. Az általános kiballgatás katekézise (2014. november 19.): *Insegnamenti* II, 2 (2014), 555.

17. Néha az élet nagyobb kihívásokat állít elénk. Ezekkel az Úr új megtérésekre hív, melyek lehetővé teszik, hogy kegyelme jobban megnyilvánuljon életünkben, „hogy szentségének részesévé legyünk” (*Zsid 12,10*). Máskor csak arról van szó, hogy egy korábbi helyzetet tökéletesebben élhetünk meg: „Vannak indítások, melyek csak arra valók, hogy a keresztény élet megszokott gyakorlatait tökéletesebben hajtsuk végre.”¹⁵ Amikor Nguyễn Van Thuân Xavéri Ferenc bíboros börtönben volt, elhatározta, hogy nem sóvárog a szabadulás után. Választása így szólt: „A jelen pillanatot élem meg, mégpedig úgy, hogy megtöltöm szeretettel”; konkrét formája pedig ez volt: „A naponként adódó alkalmakat azáltal használom fel, hogy a megszokott dolgokat rendkívüli módon hajtom végre.”¹⁶

18. Így az isteni kegyelem hatására apró gesztusok sokaságával építjük fel az életszentségnek azt a formáját, amit Isten számunkra akar, de nem önelégültséggel, hanem mint „Isten sokféle kegyelmének jó letéteményesei” (*1Pt 4,10*). Helyesen tanították az új-zélandi püspökök, hogy lehetséges az Úr feltétlen szeretetével szeretni, mert a Föltámadott a maga erős életét megosztja a mi törékeny életünkkel: „Az ő szeretete határtalan, és ha egyszer megadta, soha nem vonja vissza. Szeretete feltétlen és hűséges. Így szeretni nem könnyű, mert mi gyakran nagyon gyengék vagyunk. De épp azért, hogy tudjunk úgy szeretni, ahogyan ő szeretett minket, Krisztus megosztja velünk a maga föltámadott életét. Így a mi életünk az emberi gyöngeségek közepette is bizonyítja az ő hatalmát.”¹⁷

¹⁵ Szalézi Szent Ferenc, *Értekezés az istenszeretetről*, VIII, 11: *Opere complete di Francesco di Sales*, IV, Roma 2011, 468.

¹⁶ *Cinque pani e due pesci. Dalla sofferenza del carcere una gioiosa testimonianza di fede*, Milano 2014, 20.

¹⁷ Új-zélandi Katolikus Püspöki Konferencia, *Healing love*, 1988. január 1.

Küldetésed Krisztusban

19. A keresztény ember számára lehetetlen földi küldetésének elgondolása az életszentség útjának mellőzésével, mert „Isten akarat az, hogy szentek legyetek” (1Tesz 4,3). Minden szent egy külön küldetés: az Atya terve az evangélium egy szempontjának tükrözésére és megtestesítésére a történelem egy meghatározott pillanatában.

20. E küldetés a maga teljes értelmét Krisztusban találja meg, s csak belőle kiindulva lehet megérteni. Az életszentség alapján azt jelenti, hogy Krisztussal egységben éljük át életének misztériumait. Azt jelenti, hogy páratlan és személyes módon részesülünk az Úr halálában és feltámadásában, hogy folyamatosan vele együtt meghalunk és feltámadunk. De jelentheti Jézus földi élete különböző eseményeinek átélését is a saját életünkben: az ő rejtett életét, közösségi életét, az utolsóhoz való közelségét, szegénységét és szeretetből való önátadásának egyéb megnyilvánulásait.¹⁸ Mert „Jézus életében minden (...) az ő legbensőbb misztériumának a jele”,¹⁹ „Krisztus egész élete az Atya kinyilatkoztatása”,²⁰ „Krisztus egész élete a megváltás misztériuma”,²¹ „Krisztus egész élete az új összefoglalás misztériuma”,²² „mindazt, amit életében átélt, azért történt, hogy mi ugyanazt átélhessük benne és ő átélhesse mibennünk”.²³

21. Az Atya terve Krisztus, és mi őbenne. Végso soron Krisztus az, aki mibennünk szeret, mert „az életszentség nem más, mint

¹⁸ Vö. *Lelkigyakorlatos könyv*, 102–312. [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 1986.]

¹⁹ *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, 515. pont. [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 2002.]

²⁰ *Uo.*, 516. pont.

²¹ *Uo.*, 517. pont.

²² *Uo.*, 518. pont.

²³ *Uo.*, 521. pont.

a teljességében megélt szeretet”.²⁴ Épp ezért „az életszentség mértékét az határozza meg, hogy mekkora bennünk Krisztus hasonmása, tekintettel arra, hogy a Szentlélek erejével egész életünkkel az ő életét követjük”.²⁵ Így minden szent személye üzenet, akit a Szentlélek Jézus Krisztus gazdagságából merít és ajándékozik az ő népének.

22. Annak felismeréséhez, hogy mi az a szó, melyet az Úr egy szentben akar kimondani, nem szabad megállni a részleteknél, mert azokban tévedések és bukások is előfordulhatnak. Amiket egy szent mond, azokból nem minden felel meg teljesen az evangéliumnak, és nem minden cselekedete hiteles és tökéletes. A szent életének egészét, megszentelődésének egész útját kell szemügyre venni; azt az alakot, aki tükröz valamit Jézus Krisztusból, ami akkor merül föl, amikor személye teljes egészében láthatóvá válik.²⁶

23. Ez nagy kihívás számunkra. Neked is életed egészét kell küldetesként felfognod. Próbáld ezt megtenni, az imádságban oda-hallgatva Istenre és fölismerve a jeleket, melyeket ő ad neked. Mindig kérdezd a Szentlélektől, mit vár tőled Jézus életed minden pillanatában és a meghozandó döntésekben, hogy fölismerd, mi ennek a szerepe a küldetésedben. És engedd, hogy kialakuljon benned az a személyes misztérium, mely tükrözheti Jézus Krisztust a mai világban.

24. Adja az ég, hogy fel tudj ismerni, mi Jézus szava, mi az ő üzenete, melyet Isten a te életeddel akar elmondani a világnak. Engedd, hogy a Szentlélek átalakítson, engedd, hogy megújítson, hogy ez lehetővé váljék, és a te drága küldetésed ne menjen veszendőbe. Az Úr fogja teljességre vinni ezt, tévedéseid és negatív pillanataid ellenére is, csak te el ne hagyd a szeretet útját, és ma-

²⁴ XVI. Benedek pápa, *Az általános kiballgatás katekézise* (2011. április 13.): *Insegnamenti*, VII, (2011), 451.

²⁵ *Uo.*, 450.

²⁶ Vö. Hans U. von Balthasar, „*Teología y santidad*”: *Communio* VI/87, 486–493.

radj mindig nyitott az ő megtisztító és megvilágosító természetfölötti hatásaira.

A megszentelő tevékenység

25. Krisztust nem lehet megérteni az ő országa nélkül, melynek építéséért jött, ezért a te küldetésed elválaszthatatlan az ország építésétől: „Elsősorban Isten országát és az ő igazságát keressétek” (Mt 6,33). A Krisztussal és az ő vágyaival való azonosulásod magában foglalja azt is, hogy vele együtt építed a szeretet, igazságosság és béke mindenkinek szóló országát. Krisztus veled együtt akarja átélni ezt minden erőfeszítésben és a szükséges lemondásokban, de az örömeiben és a termékenységekben is, amelyeket föl kínál neked. Ezért csak úgy fogsz megszentelődni, ha a testedet és lelkedet odaadva a legjobbat adod magadból ehhez a műhöz.

26. Nem egészséges szeretni a csendet és kerülni a másik emberrel való találkozást; vágyódni a nyugalomra és elutasítani a tevékenységet; keresni az imádságos alkalmakat és lebecsülni a szolgálatot. Mindezeket lehet együtt elfogadni és beépíteni földi életünkbe; és ezzel megszentelődésünk útjának részévé válhatnak. Arra kaptunk meghívást, hogy tevékenység közben is szemlélődjünk, és küldetésünk felelős és nagylelkű teljesítésében szentelődjünk meg.

27. Előfordulhat-e, hogy a Szentlélek egy küldetés végrehajtására küld, ugyanakkor elvárja, hogy meneküljünk előle, vagy hogy kerüljük a teljes önátadást a belső béke megőrzése érdekében? Mindazonáltal néha kísértést érzünk, hogy a lelkipásztori szolgálatot és az e világi feladatokat háttérbe szorítsuk, mintha ezek a „szétszóródás” lehetőségei volnának a megszentelődés és a belső béke útján. Megfeledkezünk arról, hogy „nem az életnek van küldetése, hanem maga az élet küldetés”.²⁷

²⁷ Xavier Zubiri, *Natureza, historia, Dios*, Madrid 1999³, 427.

28. A szorongatástól, gőgtől, feltűnés- és uralkodásvágytól indított tevékenység nem fog megszentelni. A kihívás az önátadás olyan megélése, hogy az erőfeszítéseknek evangéliumi értelme legyen, és egyre inkább hasonlóvá tegyenek Jézus Krisztushoz. Ebből következik, hogy gyakran beszélnek például katekéta lelkiiségről, egyházmegyes papi lelkiiségről, munkás lelkiiségről. Ugyan-ezen okból az *Evangelii gaudium*ot a küldetés lelkiiségével, a *Laudato si'*-t az ökológiai lelkiiséggel, és az *Amoris laetitia*t a családi élet lelkiiségével akartam befejezni.

29. Ez nem jelenti azt, hogy lebecsüljük az Isten színe előtti nyugalom, magány és csönd időszakait. Épp ellenkezőleg. Hiszen a technikai eszközök állandó újdonsága, az utazások bővölete, a fogyasztásra felkínált árucikkek sokasága olykor nem hagy teret, hogy megszólalhasson Isten hangja. Mindent betöltenek a szavak, a felszínes élvezetek és az egyre gyorsuló világ zaja. Itt azonban nem az öröm uralkodik, hanem annak az embernek a kielégíthetlensége, aki nem tudja, miért él. Hogyan ne ismernénk föl tehát annak szükségességét, hogy meg kell állítanunk ezt a lázas rohant; hogy vissza kell nyernünk azt a néha fájdalmas, de mindig termékeny személyes teret, amelyben létrejön az őszinte párbeszéd Istennel? Bizonyos pillanatokban szembe kell néznünk önmagunk igazságával, és engednünk kell, hogy belépjen oda az Úr; és ez néha csak akkor történik meg, „amikor a szakadék, a legsúlyosabb kísértés szélén állunk, a teljes elhagyatottság mély völgyében vagy magányos csúcson vagyunk, ahol teljesen magunkra hagyottnak érezzük magunkat”.²⁸ Így találjuk meg azokat a nagy indítékokat, melyek arra készítetnek, hogy feladatainkat teljesen átéljük.

30. A mai életet teljesen átható szórakoztató eszközök elvezetnek oda, hogy abszolutizáljuk a szabadidőt, melyben korlátlanul ki-

²⁸ Carlo M. Martini, *Le confessioni di Pietro*, Cinisello Balsamo 2017, 69.

használhatjuk a szórakoztató és felszínes élvezetek lehetőségeit.²⁹ Mindezek következtében a küldetés károsodik, a vállalkozó kedv lanyhul, és a szolgálatkészség kezd visszahúzódni. Ez pedig eltorzítja a lelki életet. Maradhat-e egészséges az evangelizáló és a másokat szolgáló buzgóság, ha társul hozzá a jóra való restség?

31. Olyan lelkületre van szükségünk, melyet a magány és a szolgálat, a bensőség és az evangelizáló buzgóság egyaránt áthat, hogy minden pillanat az Úr színe előtt ajándékozott szeretet megnyilvánulása legyen. Így életünk minden pillanata egy-egy lépcsőfok megszentelődésünk útján.

Élénkebben, emberibben

32. Nem kell félni az életszentségtől. Nem foszt meg erőtlől, élettől és örömtől. Épp ellenkezőleg, elérkezel oda, hogy az leszel, aminek az Atya elgondolt, amikor megteremtett, és hűséges leszel önmagadhoz. A tőle való függés felszabadítás a rabszolgaságból, és élvezet méltóságunk felismeréséhez. Ez tükröződik Szent Bakhita Jozefina személyében, akit „hétéves korában elraboltak és eladtak rabszolgának, és nagyon sokat szenvedett kegyetlen uraitól. Azután felfogta azt a mélységes igazságot, hogy nem az ember, hanem Isten az igazi birtokosa minden emberi lénynek, minden emberi életnek. E fölismerés nagy bölcsesség forrása lett Afrika ezen alázatos leánya számára.”³⁰

33. Minden keresztény ember olyan mértékben válik termékenyebbé a világ számára, amilyen mértékben megszentelődik. A nyugat-afrikai püspökök tanították: „Az új evangelizáció szelle-

²⁹ Ezt a felszínes semmittevést meg kell különböztetnünk a pihenés egészséges kultúrájától, amely a készséges és szemlélődő lelket megnyitja a másik ember és a valóság felé.

³⁰ Szent II. János Pál pápa, *A szentté avatás szentmiséjének homíliája* (2000. október 1.), 5: AAS 92 (2000), 852.

mében arra kaptunk meghívást, hogy evangelizáltak és evangélizálók legyünk azáltal, hogy minden megkeresztelt embert támogatunk abban, hogy a feladatát vállalva a föld sója és a világ világossága legyen, bárhol él.”³¹

34. Ne félj magasabbra törekedni és engedni, hogy Isten szerezzen és megszabadítson. Ne félj a Szentlélek vezetésére hagyatkozni. Az életszentség nem tesz embertelenné, mert találkozást jelent a te gyöngeséged és a kegyelem ereje között. Igazában – ahogyan Léon Bloy mondta – az életben „egyetlen szomorú dolog van, (...) mégpedig, hogy nem vagyunk szentek”.³²

³¹ Nyugat-Afrika Regionális Püspöki Konferenciája, *Lelkipásztori üzenet a plenáris ülés végén* (2016. február 29.), 2.

³² *La donna povera*, Reggio Emilia 1978, 375.

MÁSODIK FEJEZET

AZ ÉLETSZENTSÉG
KÉT REJTŐZŐ ELLENSÉGE

35. Ebben az összefüggésben szeretném föl hívni a figyelmet az életszentség két meghamisítására, melyek hatására elvéthetjük az utat: a gnoszticizmusra és a pelagianizmusra. Az első keresztény századok két eretnekségéről van szó, de riasztó aktualitásuk napjainkban is megmaradt. Ma is sok keresztény szív – talán tudattalanul – hagyja, hogy félrevezessék ezek az elbűvölő ajánlatok. A katolikus igazság köntösébe bújt emberközpontú immanentizmus mutatkozik meg bennük.³³ Lássuk a tanbeli vagy egyházfegyelmi biztonság e két formáját, melyek „teret nyitnak a narcisztikus és tekintélyelvű elitizmus előtt, ahol evangelizáció helyett elemzik és kategorizálják a többi embert. Ahelyett, hogy megkönnyítenék a kegyelem munkálkodását, a kontrollra pazarolják el energiáikat. Mindkét esetben igaz, hogy valójában sem Jézus Krisztus, sem a többiek nem érdekeseek.”³⁴

A mai gnoszticizmus

36. A gnoszticizmus feltételez egy „szubjektivizmusba zárult hitet, melyben csak egy meghatározott tapasztalat vagy egy gondolatsor és az ismeretek érdekeseek, melyeket megerősítőnek és

³³ Vö. Hittani Kongregáció, *Placuit Deo* levél a Katolikus Egyház püspökeihez a krisztusi üdvösség néhány szempontjáról (2018. február 22.), 4.: *L'Osservatore Romano*, 2018. március 3., 4–5: „Mind az újpelagiánus individualizmus, mind a test újgnosztikus megvetése eltorzítja a Krisztusba, az egyetlen és egyetemes Üdvözítőbe vetett hitet.” E dokumentumban megtalálható az alapvető tanítás arról, hogyan értendő a krisztusi üdvösség a mai újgnosztikus és újpelagiánus irányzatokkal kapcsolatban.

³⁴ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 94: AAS 105 (2013), 1060. [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 2014.]

megvilágosítónak tartanak, de a személy lényegében bezárva marad saját érzelmei és gondolkodása immanenciájába”.³⁵

Isten és test nélküli elme

37. Hála Istennek azért, hogy az Egyház történelme során nagyon világossá vált, hogy a személy tökéletességének mércéje a szeretete nagysága, és nem felhalmozható adatok és ismeretek mennyisége. A „gnosztikusok” ezen a ponton zavart támasztanak, és a többieket azon az alapon ítélik meg, hogy milyen mértékben képesek megérteni meghatározott tanítások mélységét. Megtesztelés nélküli elmét gondolnak el, mely képtelen a szenvedő Krisztus testét megérinteni a többiekben, és elvonatkoztatások fogalomtára köti gúzsba. Végül testétől megfosztva a misztériumot „egy Krisztus nélküli Istent, Egyház nélküli Krisztust, nép nélküli Egyházat”³⁶ vallanak.

38. Lényegében üres felszínességről van szó: sok nyüzsgés az elme felszínén, a gondolat mélységének megmozgatása nélkül. Mindazonáltal egyeseket hatalma alá tud vonni megtévesztő bűvölettel, mert a gnosztikus egyensúly tetszetős és érinthetetlennek tűnik, és magára öltheti bizonyos harmónia vagy egy mindent magában foglaló rend képét.

39. De legyünk óvatosak! Nem a keresztény hittel ellenséges racionalistákról beszélek, hanem amiről szólok, hogy előfordulhat az Egyházon belül mind a plébániák laikus hívei, mind az oktatási központokban filozófiát vagy teológiát tanítók körében. Mert a gnosztikusokra az is jellemző, hogy azt hiszik, magyarázataikkal tökéletesen érthetővé tudják tenni az egész hitet és az egész evangéliumot. Saját elméleteik feltétlen elfogadását várják, és a többie-

³⁵ *Uo.*, 1059.

³⁶ *A Szent Márta-bázisban bemutatott szentmise homíliája* (2016. november 11.): *L'Osservatore Romano*, 2016. november 12., 8.

ket arra kötelezik, hogy vessék alá magukat az ő gondolatmeneteknek. Egy dolog az ész egészséges és alázatos használata az evangélium teológiai és erkölcsi tanítására való reflektálásban; és más dolog azzal az igénnyel föllépni, hogy Jézus tanítását egy mindenkin uralkodni akaró, hideg és kegyetlen logikára redukálják.³⁷

Misztériummentes tanítás

40. A gnoszticizmus a legrosszabb ideológiák egyike, mert miközben helytelenül magasztatja a megismerést vagy egy meghatározott tapasztalatot, úgy tartja, hogy a valóság tökéletes látása az, amit ő mond. Így talán anélkül, hogy észrevenné, ez az ideológia önmagából táplálkozik és egyre inkább megvakul. Néha különösen megtévesztővé válik, amikor a testetlen spiritualitásba öltözik. Ugyanis a gnoszticizmus „természete szerint szelídíteni akarja a misztériumot”,³⁸ akár Isten és az ő kegyelme misztériumát, akár a többi ember életének misztériumát.

41. Ha valakinek minden kérdésre megvan a válasza, annak adja jelét, hogy nem jó úton jár, és lehet, hogy hamis próféta, aki a valást saját javára használja, egyéni, pszichológiai és mentális agyrémeinek szolgálatában. Isten végtelenül felettünk áll, mindig meglepetés számunkra, és nem áll módunkban meghatározni a történeti körülményeket, melyekben megtalálhatjuk őt, tekintettel arra, hogy a találkozás mikéntje, ideje és helye nem tőlünk

³⁷ Amint Szent Bonaventura tanítja: „Minden értelmi tevékenységnek abban kell maradnia s a szív legmélyebb érzésének Istenhez kell szállnia és hozzá alakulnia. (...) Itt tehát semmit sem tehet a természet s keveset tehet az igyekvés. Keveset tulajdonítsunk a kutatásnak, sokat a kenetnek; keveset a nyelvnek, sokat a belső örömnak; keveset a szónak és írásnak, mindent az Isten ajándékának, a Szentléleknek; keveset vagy semmit a teremtménynek, de mindent a Teremtőnek, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek” (*A lélek zárándokútja Istenbe*, VII, 4–5). [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 1991.]

³⁸ *Levél az Argentin Pápai Katolikus Egyetem nagykancellárjának a Teológiai Fakultás alapításának centenáriuma alkalmából* (2015. március 3.): *L'Osservatore Romano*, 2015. március 9–10., 6.

függ. Aki mindent világosan és biztosan akar tudni, az uralkodni akar Isten transzcendenciája fölött.

42. Arra sem támaszthatunk igényt, hogy meghatározzuk, hol nem található meg Isten, mert ő titokzatosan jelen van minden ember életében, minden egyes életben, ahogyan ő akarja, és ezt a feltételezéseinkkel mi nem tagadhatjuk. Még ha valakinek az élete katasztrófába torkollott is, vagy azt látjuk, hogy rosszaságok és függőségek roncsolják, Isten még jelen van az életében. Ha engedjük, hogy inkább a Szentlélek, mint a saját gondolataink vezéreljenek, kereshetjük és keresnünk is kell az Urat minden emberi életben. Ez is része annak a misztériumnak, amit a gnosztikus feladások végül tagadnak, mert képtelenek ellenőrzésük alá vonni.

Az ész korlátai

43. Az Úrtól kapott igazságot mi csak nagyon szegényesen fogjuk fel. És még nagyobb nehézségek közepette vagyunk képesek kifejezni. Ezért nem léphetünk fel azzal az igénnyel, hogy a mi értelmezési módunk felhatalmaz arra, hogy szoros ellenőrzést gyakoroljunk mások élete fölött. Szeretnék emlékeztetni arra, hogy az Egyházban a keresztény élet és tanítás sok szempontjának különböző értelmezési módjai léteznek törvényesen, melyek változatosságukkal „segítenek jobban kifejezni a Szó kimeríthetetlen kincstárát.” Kétségtelen, „azoknak, akik egy monolitszerű és finom különbségtételek nélküli, mindenkitől megvédett tanításról álmodnak, mindez tökéletlen szétforgácsolódásnak tűnhet”.³⁹ Épp ezért egyes gnosztikus áramlatok lebecsülték az evangélium konkrét egyszerűségét, és kísérletet tettek arra, hogy a háromságos és megtestesült Istent egy magasabb rendű Egységgel helyettesítsék, amelyben történelmünk gazdag sokfélesége szertefoszlott.

³⁹ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 40: AAS 105 (2013), 1037.

44. Igazában a tanítás, vagy helyesebben, ahogyan megértjük és kifejezzük a tanítást, „nem zárt rendszer, melyből hiányoznának a kérdéseket, kétségeket, kérdőjeleket gerjesztő erők”. Továbbá „népünk kérdéseinek, gyötrelmeinek, küzdelmeinek, álmainak, törekvéseinek, aggodalmainak hermeneutikai értéke van, melyeket nem vehetünk tudatlanba, ha komolyan akarjuk venni a megtestesülés princípiumát. Kérdéseik segítenek önmagunknak feltenni kérdéseket, kérdőjelei bennünket kérdőjeleznek meg.”⁴⁰

45. Gyakran megvalósul egy veszedelmes zavar: azt hisszük, hogy már szentek, tökéletesek, „a tudatlan tömegnél” jobbak vagyunk amiatt, hogy tudunk valamit, vagy bizonyos logikával meg tudunk valamit magyarázni. Szent II. János Pál pápa fölhívta a figyelmet arra, hogy az Egyházban a magasabb képzettséggel rendelkezőket gyakran megkísérti „bizonyos felsőbbrendűségi rendűségi érzés a többi hívővel szemben”.⁴¹ Valójában azonban, amiről azt hisszük, hogy tudjuk, annak mindig arra kellene indítania, hogy jobban válasszunk Isten szeretetére, mert „tanulunk élni: a teológia és az életszentség szét nem választható fogalompár”.⁴²

46. Amikor Assisi Szent Ferenc látta, hogy tanítványai közül néhányan tanítani kezdenek, el akarta kerülni a gnoszticizmus kísértését. Ezért így írt Páduai Szent Antalnak: „Megelégedésemre szolgál, hogy a szent teológiából előadásokat tartasz a testvéreknek. Vigyázni kell azonban, hogy e stúdium során ki ne oltsd a szent áhítat és imádság szellemét.”⁴³ Szent Ferenc fölismerte a kísértést, hogy a krisztusi életet agyrémek együttesévé alakítsák át, melyek

⁴⁰ *Videóüzenet az Argentín Pápai Katolikus Egyetem Nemzetközi Teológiai Kongresszusának* (2015. szeptember 1–3.): AAS 107 (2015), 980.

⁴¹ *Vita consecrata* szinódus utáni apostoli buzdítás (1996. március 25.), 38: AAS 88 (1996), 412. [Magyar kiadás: *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2005.]

⁴² *Levél az Argentín Pápai Katolikus Egyetem nagykancellárjának a Teológiai Fakultás alapításának centenáriuma alkalmából* (2015. március 3.): *L'Osservatore Romano*, 2015. március 9–10., 6.

⁴³ *Levél Antal testvérhez*, 2: FF 251.

végül eltávolítanak az evangélium frissességétől. Szent Bonaventura felhívta a figyelmet arra, hogy az igazi krisztusi bölcsesség nem szakadhat el a felebarát iránti irgalmasságtól: „A legnagyobb bölcsesség, ami csak létezik, abban áll, hogy gyümölcsözően szétosztjuk azt, amink van, és amit épp azért kaptunk, hogy osszuk szét, (...) ezért az irgalmasság a bölcsesség barátja, mint ahogy a fősvénység az ellensége.”⁴⁴ „Vannak tevékenységek, amelyek ha a szemlélődéshez társulnak, nem akadályozzák, hanem erősítik, mint például az irgalmasság és a jámborság cselekedetei.”⁴⁵

A mai pelagianizmus

47. A gnoszticizmus helyet készített egy másik ősi eretnekségnek, mely ma is jelen van. Az idő múlásával ugyanis sokan kezdtek rájönni, hogy nem a tudás tesz bennünket jobbá vagy szentté, hanem az élet, melyet folytatunk. A probléma az, hogy ez az új eretnekség rejtetten rombolt, úgy, hogy a gnosztikusok véleménye lassanként átalakult, de nem sikerült legyőzni.

48. Azt a hatalmat ugyanis, melyet a gnosztikusok az értelemnek tulajdonítottak, egyesek kezdték átruházni az emberi akaratra, a személyes erőfeszítésre. Így jöttek létre a pelagiánusok és a szemipelagiánusok. Náluk a kegyelem és a misztérium helyét már nem az értelem, hanem az akarat foglalta el. Megfeledkeztek arról, hogy „nem azon fordul a dolog, aki erőlködik vagy törekszik, hanem a könyörülő Istenen” (*Róm 9,16*), ő az, aki „előbb szeretett minket” (*1Jn 4,19*).

⁴⁴ *A Szentlélek bét ajándékáról*, 9, 15.

⁴⁵ Uő, *Kommentár a Szentenciák IV könyvéhez*, 37, 1, 3, ad 6.

49. Akik e pelagiánus vagy szemipelagiánus elképzelés szerint gondolkodnak, jóllehet nagyon tetszetősen beszélnek Isten kegyelméről, „lényegében csak a saját erejükben bíznak, és többre tartják magukat másoknál, mert betartanak meghatározott normákat, vagy mert rendíthetetlenül hűségeseek egy bizonyos katolikus stílushoz”.⁴⁶ Amikor közülük egyesek a gyengék felé fordulnak és azt mondják, hogy Isten kegyelmével minden lehetséges, alapjában azt az elképzelést adják át, hogy minden megtehető az emberi akarattal, mintha az valami tiszta, tökéletes, mindenható erő volna, melyhez hozzáadódik a kegyelem. Figyelmen kívül akarják hagyni, hogy „nem mindenki képes mindenre”,⁴⁷ és hogy ebben az életben az emberi gyarlóságok nem nyernek egyszer s mindenkorra teljes gyógyulást a kegyelemtől.⁴⁸ Amint Szent Ágoston tanította, Isten minden esetben hív, hogy tedd meg, amire képes vagy és „kérjed, amire képtelen vagy”,⁴⁹ vagy mondd alázattal az Úrnak: „add meg, Uram, amit parancsolsz, és követelj tőlem, amit csak akarsz”.⁵⁰

50. Végső soron korlátaink őszinte, megszenvedett és imádságos beismerésének a hiánya akadályozza a kegyelmet, hogy jobbra tegyen, mert ez a hiány nem hagy teret annak a lehetséges jónak a megjelenésére, mely beleillene a növekedés valóságos és őszinte útjába.⁵¹ A kegyelem – épp azért, mert föltételezi a természete

⁴⁶ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 40: AAS 105 (2013), 1059.

⁴⁷ Vö. Szent Bonaventura, *A szeráfok bat szárnyáról*, 3, 8: „Nem mindenki képes mindenre.” Ahogyan ezt *A Katolikus Egyház Katekizmusa* 1735. pontja érti.

⁴⁸ Vö. Aquinói Szent Tamás: *Summa Theologiae*, I-II, 109, 9, ad 1: „Most azonban a kegyelem bizonyos értelemben tökéletlen, mert – amint mondtuk – nem gyógyítja meg teljesen az embert.”

⁴⁹ *A természetéről és a kegyelemről*, 43, 50: PL 44, 271. [Magyar kiadás in: *Írások a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, L'Harmattan, Budapest 2015.]

⁵⁰ *Vallomások*, X, 29, 40: PL 32, 796. [Magyar kiadás: *Szent Ágoston vallomásai*, Szent István Társulat, Budapest 2002.]

⁵¹ Vö. *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 44: AAS 105 (2013), 1038.

tünket – nem tesz egy csapással szuperemberekké. Ezt várni azt jelentené, hogy túlságosan bízunk önmagunkban. Végül ebben az esetben, a kegyelem szükségességéről szóló igaz tanítástól eltérve, a cselekvéseinkkor kevésbé bízunk a kegyelemben. Ha ugyan is nem ismerjük be konkrét és korlátozott valóságunkat, nem vehetjük észre azokat a reális és lehetséges lépéseket sem, melyeket az Úr minden percben vár tőlünk, miután vonzani kezdett, és ajándékával alkalmassá tett a megtételükre. A kegyelem történeti jelleggel működik, és rendes körülmények között fokozatosan ragad meg és alakít át bennünket.⁵² Épp ezért, ha elutasítjuk ezt a történeti és fokozatos hatást, valójában elérkezhetünk oda, hogy tagadjuk és blokkoljuk akkor is, ha a szavainkkal közben magasztaljuk.

51. Amikor Isten megszólítja Ábrámot, ezt mondja neki: „Én vagyok a mindenható Isten: járj előttem és légy tökéletes” (*Ter 17,1*). Ahhoz, hogy az ő tetszése szerint tökéletesek lehessünk, alázatosan kell élnünk jelenlétében, és dicsőítenünk kell őt, vele egységben kell járnunk, elismerve életünkben állandó szeretetét. Nem szabad félnünk ettől a jelenléttől, ami az egyedüli jó számunkra. Atyánk ő, aki az életet adta és nagyon szeret bennünket. A magánytól való félelem csak akkor tűnik el, ha ezt az igazságot elfogadjuk, és nem nélküle akarjuk elgondolni az életünket (vö. *Zsolt 139,7*). És ha nem tartunk távolságot Isten és közöttünk, és az ő jelenlétében élünk, akkor lehetővé tesszük, hogy vizsgálja a szívünket, és lássa, hogy az úton járunk-e (vö. *Zsolt 139,23–24*). Így meg fogjuk ismerni az Úr szerethető és tökéletes akaratát (vö. *Róm 12,1–2*), és engedni fogjuk, hogy úgy alakítson, mint egy fazekas (vö. *Iz 29,16*). Annyiszor elmondtuk, hogy Isten bennünk lakik, de helyesebb azt mondani, hogy mi lakunk őbenne, hogy ő

⁵² A keresztény hit értelmében a kegyelem megelőzi, kíséri és követi minden cselekedetünket (Vö. Trienti Egyetemes Zsinat, Sess. VI, *Decr. de iustificatione*, cap. 5: *DH 1525*). [Magyar kiadás: Heinrich Denzinger – Peter Hünermann, *Hittvallások és az Egyház tanítóhivatali megnyilatkozásai*, Örökmécs Kiadó – Szent István Társulat, Budapest 2004.]

engedi meg, hogy világosságában és szeretetében éljünk. Ő a mi templomunk: „Egyet kérek az Úrtól, csak egy a vágyam: hogy életem minden napján az Úr házában lakjam” (*Zsolt 27,4*). „Jobb egy nap a te csarnokaidban, mint ezer nap tetőled távol” (*Zsolt 84,11*). Őbenne szentelődünk meg.

Az Egyház egyik gyakran elfelejtett tanítása

52. Az Egyház számtalanszor tanította, hogy nem a saját cselekedeteinkből vagy erőfeszítéseinkből igazulunk meg, hanem az Úr kegyelméből, és Övé a kezdeményezés. Az egyházatyák már Szent Ágoston előtt is világosan kifejezték ezt az alapvető meggyőződést. Aranyszájú Szent János azt mondta, hogy Isten felénk fordítja minden ajándék forrását, „még mielőtt még küzdeni kezdtünk volna”.⁵³ Nagy Szent Vazul hangsúlyozta, hogy a hívő csak Istenben dicsekszik, mert „elismeri, hogy csak a Krisztusba vetett hitnek köszönhető az igazi igazság és megigazulás”.⁵⁴

53. A II. Orange-i Zsinat határozott tekintéllyel tanította, hogy egy ember sem igényelheti, érdemelheti meg vagy szerezheti meg magának az isteni kegyelem ajándékát, és hogy minden együttműködés a kegyelemmel ugyanezen kegyelem megelőző ajándéka: „Még a tisztaság utáni vágy is a Szentlélek belénk áradása és tevékenysége által valósul meg.”⁵⁵ Ezt követően a Trienti Zsinat, miközben hangsúlyozta a lelki gyarapodáshoz szükséges együttműködésünket, megerősítette ezt a dogmatikus tanítást: „Ingyenesnek pedig azért mondjuk a megigazulás kegyelmét, mert azon mozzanatok közül, melyek megelőzik a megigazulást, sem a hit, sem a cselekedetek magát a megigazulás kegyelmét nem érdem-

⁵³ *Homíliák a Rómaiaknak írt levélről*, 9, 11: PG 60, 470.

⁵⁴ *Homília az alázatosságról*, PG 31, 530.

⁵⁵ 4. kánon: DH 374.

lik ki; mert ha kegyelem, akkor nem tettek fejében adatik, különben a kegyelem már nem volna kegyelem (*Róm 11,6*).⁵⁶

54. A *Katolikus Egyház Katekizmusa* is emlékeztet rá, hogy a kegyelem ajándéka: „Fölülmúlja az ember (...) értelmi képességeit és akarati erőit”,⁵⁷ és hogy „az embernek Istennel szemben a szó szorosán vett jogi értelmében nincsenek érdemei. Közte és köztünk mérhetetlen egyenlőtlenség van.”⁵⁸ Az ő barátsága végtelesen felülmúl bennünket, tetteinkkel nem nem szerezhető meg, és csak az ő szeretetének kezdeményezéséből fakadó ajándék lehet. Mindez arra hív bennünket, hogy örömmel legyünk hálásak ezért a soha ki nem érdemelhető ajándékért, abból következően, hogy „ha valaki kegyelemben van, a már megkapott kegyelem nem lehet kiérdemelt”.⁵⁹ A szentek kerülnek, hogy a saját cselekedeteikben bízzanak: „Életem estéjén üres kézzel fogok megjelenni előtted, mert nem azt várom tőled, Uram, hogy vedd számba a tetteimet. Minden igazságunk tökéletlen a te szemedben.”⁶⁰

55. Ez egyike az Egyház véglegesen megszerzett nagy meggyőződéseinek, és Isten szavában oly világosan benne van, hogy minden vita fölött áll. Miként a szeretet főparancsának, úgy kellene ezen igazságnak meghatározni életstílusunkat, mert az evangélium szívét érinti, és nemcsak arra hív, hogy elméletileg fogadjuk el, hanem arra is, hogy másokra átragadó örömmé formáljuk át. De nem ünnepelelhetjük hálával az Úr barátságának ingyenes ajándékát, ha nem ismerjük el, hogy földi életünk és természetes képességeink is ajándékok. „Örömmel kell elismernünk, hogy a létezésünk ajándék gyümölcse, és elfogadnunk, hogy a szabadságunk kegyelem. Nehéz feladat ez ma, abban a világban, mely azt

⁵⁶ Sess. VI, *Decretum de iustificatione*, cap. 8: *DH* 1532.

⁵⁷ 1998. pont.

⁵⁸ *Uo.*, 2007. pont.

⁵⁹ Vö. Aquinói Szent Tamás, *Summa Theologiae*, I-II, 114, 5.

⁶⁰ A Gyermek Jézusról nevezett Szent Terézia, „*Offerta di me stessa come Vittima d'Olocausto all'Amore Misericordioso del Buon Dio*” (Preghiere, 6): *Opere complete*, Roma 1997, 943.

hiszi, hogy bármit is saját szabadsága és eredetisége gyümölcseként magától birtokol.”⁶¹

56. Saját erőinkkel csak akkor tudunk együttműködni, és engedni, hogy egyre inkább átalakítsanak, ha Isten szabadon és alázattal elfogadott ajándékából indulunk ki.⁶² Az első az Istenhez tartozás. Arról van szó, hogy följajnljuk magunkat neki, aki megelőz bennünket, fölkináljuk a képességeinket, a tevékenységünket, a rossz elleni küzdelmünket és a kreativitásunkat azért, hogy az ő ingyenes ajándéka gyarapodjon és bontakozzon bennünk: „Testvérek, Isten irgalmára kérlek benneteket: Adjátok testeteket élő, szent, Istennek tetsző áldozatul” (*Róm 12,1*). Az Egyház egyébként mindig tanította, hogy csak a szeretet teszi lehetővé a kegyelem életében való növekedést, mert „ha szeretet nincs bennem, mit sem érek” (*1Kor 13,2*).

Az újpelagiánusok

57. Ma is vannak keresztények, akik másik úton, a saját erejükből fakadó megigazulás útján, a saját képességek és az emberi akarat imádásának útján akarnak járni, amely valódi szeretet nélküli, felsőbbbbséges és önközpontú tetszélgesben mutatkozik meg. Sokféle magatartásformában válik ez láthatóvá: a megszállott törvénytiszteletben, a társadalmi és politikai eredmények bővületében, az Egyház liturgiájának, tanításának és tekintélyének tüntető mutogatásában, a gyakorlati vállalkozásokkal való hiú hencegésben, önsegeleyező és öntetszeglő mozgalmak iránti vonzódásban. Egyes keresztények ezekre fecsérlik energiájukat és idejüket, ahe-

⁶¹ Lucio Gera, „*Sobre el misterio del pobre*”, in P. Grelot – L. Gera – A. Dumas, *El Pobre*, Buenos Aires 1962, 103.

⁶² Lényegében ez a katolikus tanítás a megigazulást követő „érdemről”: a megigazult ember együttműködik a kegyelmi élet növekedésében (vö. *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, 2010. pont). De ezen együttműködés semmiképpen sem jelenti azt, hogy a megigazulás és az Istennel való barátság kiérdemmelhető lenne.

lyett hogy engednék, hogy a Lélek vezesse őket a szeretet útján, ahelyett hogy szenvedélyesen közölni akarnák az evangélium szépségét és örömét, és keresnék a távol lévőkkel abban a mérhetetlen sokaságban, amely Krisztusra szomjazik.⁶³

58. A Lélek indítása ellenére az Egyház élete gyakran múzeumi tárgyvá vagy kevesek tulajdonává alakul át. Ez történik, amikor bizonyos keresztény csoportok túl nagy jelentőséget tulajdonítanak saját szabályaiknak, szokásaiknak vagy stílusuknak. Így gyakran elnyomják az evangéliumot, megfosztva elbűvölő egyszerűségétől és illatától. Ez talán a pelagianizmus egyik kifinomult formája, mert a kegyelem életét emberi struktúrák alá rendeli. Ez csoportokat, mozgalmakat és közösségeket érint, és ez a magyarázata annak, hogy a Szentlélekben való intenzív élettel kezdik, azután megkövesednek... vagy megromlanak.

59. Anélkül, hogy tudnánk: a ténnyel, hogy azt gondoljuk, minden az egyházi struktúrák és normák által beszabályozott emberi erőfeszítéstől függ, bonyolulttá tesszük az evangéliumot, és olyan séma rabszolgáivá válunk, ami nagyon kis réseket hagy a kegyelem működésére. Aquinói Szent Tamás emlékeztetett, hogy az Egyház részéről az evangéliumhoz kapcsolt parancsolatoknak mértéktartóknak kell lenniük, hogy ne jelentsen megterhelést a hívők életére, különben a vallásunk rabszolgasággá változna.⁶⁴

A törvény összefoglalása

60. Ennek elkerülése érdekében gyakran kell emlékeznünk arra, hogy az erényeknek rangsora van, mely arra hív, hogy a lényeket keressük. Az elsőbbség a teológiai erényeké, melyeknek tárgya és

⁶³ Vö. *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 95: AAS 105 (2013), 1060.

⁶⁴ Vö. *Summa Theologiae*, I-II, q. 107, art. 4.

indítéka Isten. És a középpontban a szeretet áll. Szent Pál mondja, hogy igazában csak a hit számít, „mely a szeretetben teljesedik ki” (*Gal 5,6*). Arra kaptunk meghívást, hogy gondosan gyakoroljuk a szeretetet: „Mert aki embertársát szereti, a törvényt is megtartja. (...) A törvény tökéletes teljesítése a szeretet” (*Róm 13,8.10*). „Mert az egész törvény ebben a mondatban teljesedik be: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat” (*Gal 5,14*).

61. Más szavakkal: a parancsolatok és előírások bozótjában Jézus tisztást nyit, melyben két arc ismerhető fel, az Atyáé és a testvéré. Csak két parancsot hagyott ránk. Két arcot bízott ránk, vagy helyesebben csak egyet, mégpedig Istenét, mely sokakban tükröződik. Mert minden testvérben, főként a legkisebbekben, a legtörekényebbekben, legvédtelenebbekben, és leginkább rászorulóknak van jelen Isten képmása. Az idők végén ugyanis e sebezhető emberiség selejtjével alkotja meg az Úr nagy művét. Mert „mi marad meg, minek van értéke az életben, mi a maradandó gazdagság? Kétségtelenül kettő: az Úr és a felebarát. Ez a két gazdagság nem enyészik el!”⁶⁵

62. Szabadítsa meg az Úr az Egyházat a gnoszticizmus és a pelagianizmus új formáitól, melyek csak összezavarnak és lefékeznek bennünket az életszentség felé vezető úton! Ezek az eltévelyedések sajátosságaiknak és vérmérsékletüknek megfelelően különböző formákban mutatkoznak meg. Ezért buzdítok mindenkit, hogy Isten színe előtt tegye föl magának a kérdést, és ítélje meg, milyen módon mutatkozhatnak meg ezek az eltévelyedések a saját életében.

⁶⁵ *Homília a kirekesztett személyek jubileumi szentmiséjén* (2016. november 13.): *L'Osservatore Romano*, 2016. november 14–15., 8.

HARMADIK FEJEZET

A MESTER VILÁGOSSÁGÁBAN

63. Az életszentségről sok elméletet lehet megalkotni bőséges magyarázatokkal és megkülönböztetésekkel. Az ilyen reflexiók hasznosak lehetnek, de semmi nem ad nagyobb világosságot, mint az, ha visszatérünk Jézus szavaihoz, és elfogadjuk azt, ahogyan ő közli velünk az igazságot. Jézus a legegyszerűbb módon magyarázta, mit jelent szentnek lenni, és ezt akkor tette, amikor elmondta nekünk a nyolc boldogságot (vö. *Mt 5,3-12; Lk 6,20-23*). E nyolc boldogság a keresztény ember személyazonossági kártyája. Így aztán, ha valaki fölteszi nekünk a kérdést: „Hogyan lehet valaki jó keresztény?”, egyszerű a válasz: a maga módján mindenkinek meg kell tennie azt, amit Jézus mond a hegyi beszédben.⁶⁶ A boldogságokban körvonalmazódik a Mester arca, amelyet láthatóvá kell tennünk a mindennapjainkban.

64. A „boldog” a „szent” szinonimája lett, mert azt fejezi ki, hogy aki hűséges Istenhez és az ő szavai szerint cselekszik, önátadásában eléri az igaz boldogságot.

Szemben az árral

65. Jézus szavait költőinek tekinthetjük, mégis nagyon szemben állnak a megszokott, társadalmilag elfogadott dolgokkal; és még ha vonz is Jézus üzenete, a világ egy más életstílus felé visz. A boldogságok semmiképpen sem könnyedek és felszínesek, épp ellenkezőleg, és csak akkor tudjuk megélni őket, ha a Szentlélek teljes erejével áthat és megszabadít minket az önzés, a lustaság és a gőg gyengeségeitől.

⁶⁶ *A Szent Márta-bázisban bemutatott szentmise homíliája* (2014. június 9.): *L'Osservatore Romano*, 2014. június 10., 8.

66. Térjünk vissza Jézushoz, hogy a Mestert megillető szeretettel és tisztelettel hallgassuk. Engedjük, hogy szavai eltaláljanak, provokáljanak és felszólítsanak az élet valóságos megváltoztatására. Különben az életszentség pusztán szó marad. És most idézzük fel egyenként a boldogságokat Máté evangéliumának változatában (vö. 5,3-12).⁶⁷

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa”

67. Az evangélium arra hív, hogy ismerjük meg szívünk igazságát, hogy láthassuk, mire alapozhatjuk biztonsággal az életünket. Rendes körülmények között a gazdag ember biztonságban érzi magát a gazdagságában, és azt gondolja, hogy ha a gazdagsága veszélybe kerül, egész földi életének értelme szertefoszlik. Maga Jézus is szólt erről az esztelen gazdagról szóló példabeszédben, amelyet arról a magabiztos emberről mondott, aki balga módon nem gondolt arra, hogy még aznap meghalhat (vö. *Lk 12,16-21*).

68. A gazdagság semmiről nem biztosít téged. Sőt, amikor a szív gazdagnak érzi magát, annyira önelégült lesz, hogy nem hagy helyet Isten Szavának, hogy szeresse a testvéreit, vagy hogy örüljön az élet jelentősebb dolgainak. Ezzel megfosztja magát a nagyobb javaktól. Ezért nevezi Jézus boldognak a lélekben szegényeket, akinek szegény a szívük, és az Úr a maga állandó újdonságával be tud térni hozzájuk.

69. Ez a lelki szegénység nagyon szorosan kapcsolódik ahhoz a „szent közömbösséghez”, amelyet Loyolai Szent Ignác javasolt, amelyben szép, belső szabadságra tehetünk szert: „Szükséges ezért, hogy közömbösekké tegyük magunkat minden teremtménnyel szemben, ami szabad akaratunk döntésére van bízva, és

⁶⁷ A második és harmadik boldogmondás sorrendje a különböző szöveghagyományokban eltérő.

nincs neki megtiltva. Úgyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjuk inkább az egészséget, mint a betegséget, a gazdagságot, mint a szegénységet, a tiszteletet, mint a gyalázatot, a hosszú életet, mint a rövidet, és következetesen így minden másban.”⁶⁸

70. Lukács nem „lelki” szegénységről beszél, hanem egyszerűen a „szegényekről” (vö. *Lk 6,20*), és ezzel egyszerű és szigorú életre is hív. Arra biztat, hogy osztozzunk a legrászorulóbbak sorsában, az apostoli életformában, végül is váljunk hasonlóvá Jézushoz, aki „noha gazdag volt, értetek szegénnyé lett” (*2Kor 8,9*).

Szívben szegénynek lenni, ez az életszentség.

„Boldogok a szelídek, mert öröklik majd a földet”

71. Megdöbbenő kifejezés ez ebben a világban, amely kezdettől fogva az ellenségeskedés helye, ahol mindenütt veszekednek, mindenfelől gyűlölködnek, ahol állandóan osztályozzuk a többieket eszméik, szokásaik, nyelvük, öltözködésük alapján. Összességében a góg és hiúság világa, amelyben mindenki azt hiszi, hogy joga van a többiek fölé kerekednie. Ennek ellenére, bár lehetetlennek tűnik, Jézus más stílust javasol: a szelidséget. Ezt gyakorolta ő a tanítványaival együtt, és ezt láthatjuk jeruzsálemi bevonulásakor: „Nézd, királyod jön hozzád, szerényen, számárháton, a teherhordó állat csikáján” (*Mt 21,5*; vö. *Zak 9,9*).

72. Ő mondta: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, és megtaláljátok lelketek nyugalalmát” (*Mt 11,29*). Ha másokkal követelőzők és erőszakosak vagyunk, végül elfáradunk és kimerülünk. Ha azonban korlátaikat és hibáikat gyengéden és szelíden, fölényeskedés nélkül látjuk, kezet tudunk nyújtani nekik, és nem fecséreljük energiánkat felesleges panaszkodásra. Lisieux-i Szent Teréz számára „a tökéletes szeretet a többiek hibáinak elvi-

⁶⁸ *Lelkigyakorlatos könyv*, 23d: Roma 1984⁶, 58–59.

selésében áll; abban, hogy egyáltalán nem csodálkozunk a gyengeségeiken”.⁶⁹

73. Pál a szelídséget a Szentlélek gyümölcsei között említi (vö. *Gal 5,23*). Azt javasolja, hogy ha néha megbánt egy testvér rossz tette, a „szelídség szellemében intsük” (*Gal 6,1*), ugyanakkor emlékeztet: „ügyelj, hogy magad kísértésbe ne essél” (*uo.*). Ha valaki a hitét és meggyőződését védi is, szelíden tegye (vö. *1Pt 3,16*), sőt még az ellenféllel is szelíden kell bánni (vö. *2Tim 2,25*). Hányszor elhibáztuk ezt az Egyházban, és nem hallottuk meg az isteni Szó parancsát.

74. A szelídség a bizalmát csak Istenbe vető ember belső szegénységének másik megnevezése. A Bibliában gyakran használják ugyanazt az *anawim* szót a szegények és a szelídek jelzésére. Lehet, hogy valaki ellenkezik: „Ha túlságosan szelíd vagyok, azt fogják gondolni rólam, hogy együgyű, balga és gyöngé vagyok.” – Lehet, hogy így lesz, de gondoljanak mások, amit akarnak. Jobb mindig szelídek lenni, és akkor megvalósulnak legnagyobb vágyaink, „a szelídek öröklik majd a földet”, azaz látni fogják, hogy életükben beteljesednek Isten ígéretei. Mert a szelídek, a körülmények ellenére az Úrban remélnek, akik pedig az Úrban remélnek, birtokolni fogják a földet és nagy békének fognak örövendeni (vö. *Zsolt 37,9.11*). Ugyanakkor az Úr szeme megpihen rajtuk: „Tekintetem azokon pihen, akik alázatosak és megtört szívűek, és akik remegve félnek a szavam” (*Iz 66,2*).

Alázatos szelídséggel reagálni, ez az életszentség.

„Boldogok, akik sírnak, mert majd megvigasztalják őket”

75. A világ az ellenkezőjét kínálja: a szórakozást, az örömet, az élvezeteket, a tréfát; és azt mondja, hogy ezek teszik széppé az éle-

⁶⁹ *Manoscritto C, 12r: Opere complete, Roma 1997, 247.*

tet. A világi ember, ha a családban vagy a környezetében betegség vagy probléma támad, félrenéz, próbálja nem tudomásul venni. A világ nem akar sírni, inkább leplezi, elrejti a fájdalmas helyzeteket, nem akar tudni róluk. Sok energiát fordítanak arra, hogy meneküljenek a fájdalom közeléből, mert azt hiszik, hogy el lehet kendőzni a valóságot, amelyből soha, de soha nem hiányozhat a kereszt.

76. Aki a dolgokat a maguk valóságában látja, aki engedi, hogy fájdalmak ériék és tud sírni a szívében, az képes átélni az élet mélységeit és igazán boldog lenni.⁷⁰ Az ilyen embernek vigasztalásban lesz része, de Jézus, és nem a világ vigasztalásában. Így azután lesz bátorsága osztozni mások szenvedésében, és nem fog elmenekülni a fájdalmas helyzetek elől. Fölfedezi, hogy értelmet ad az életnek, ha segítséget nyújt a másoknak fájdalmában, ha megérti mások szorongásait, ha segít rajtuk. Az ilyen ember érzi, hogy a másik hús a húsából, és nem fél közeledni hozzá – egész odáig, hogy érinti a sebeit, együttérez vele olyannyira, hogy megszűnnek a távolságok. Így érthetjük meg Szent Pál buzdítását: „Sírjatok együtt a sírókkal” (*Róma 12,15*).

Tudni együtt sírni a sírókkal, ez az életszentség.

*„Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot,
mert őket majd jóllakattják”*

77. Az „éhezés és szomjazás” nagyon intenzív tapasztalatok, mert elsődleges igényeket fejeznek ki, és a túlélési ösztönhöz kapcsolódnak. Vannak emberek, akik hevesen törekszenek az igazságságra, és nagy erővel vágyódnak rá. Jézus azt mondja, hogy az

⁷⁰ Az Egyház ősidőktől fogva nagyra értékeli a könnyek adományát, amint ez a *Római Misekönyv* 1962-es kiadásában is olvasható az *Ad petendam compunctionem cordis* cím alatt: „Mindenható, irgalmas Isten, ki szomjazó néped számára élő víz forrását fakasztottad a sziklából, fakaszd fel szívünk keménységéből a bánat könnyeit, hogy bűneinket megsirathassuk és irgalmasságotól elnyerhesük a bűnbocsánatot” (*Missale Romanum*, ed. typ. 1962, p. [110]).

ilyeneket jóllakatják, akár gyorsan, akár késlekedve érkeznek az igazságosság, és mi együttműködhetünk ezért, még ha nem is mindig látható fáradozásunk eredménye.

78. De az az igazságosság, amelyről Jézus beszél, nem az, amit a világ keres, amelyet gyakran önző érdekek beszennyeznek, és hol innen, hol onnan manipulálják. Látjuk, milyen könnyű belesodródni egy korrupt bandába, részt venni az „adok, hogy adj” mindennapi politikájában, amelyben minden eladó. És milyen sokan szenvednek az igazságtalanságoktól, milyen sokan nézik tehetetlenül, hogy mások osztoznak az élet tortáján. Vannak, akik feladják az igazi igazságosságért való küzdelmet, és felkapaszkodnak a győztes diadalszekerére. Ennek semmi köze az igazságosságra való éhezéshez és szomjazáshoz, amelyet Jézus magasztal.

79. Ez az igazságosság mindenki saját életében kezdődik, amikor igazságos a döntéseiben, és tovább folytatódik a szegényebbek és gyengébbek igazságának szolgálatában. Kétségtelen, az „igazságosság” kifejezheti azt is, hogy egész életünkkel hűségesek vagyunk Isten akaratához, de ha túl tág értelmet adunk a szónak, megfeledezünk arról, hogy különösen a védtelen iránti igazságosságot jelenti: „Keressétek az igazságot, segítsétek az elnyomottakat, szolgáltassatok igazságot az árvának s védelmezzétek az özvegyet” (Iz 1,17).

Éhezve és szomjazva keresni az igazságosságot, ez az életszentség.

*„Boldogok az irgalmasok,
mert ők majd irgalmasságot nyernek”*

80. Az irgalmasságnak két összetevője van: adni, segíteni, szolgálni másoknak és megbocsátani, megérteni. Máté ezt egy arany szabályban foglalja össze: „Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük” (7,12). A *Katekizmus* emlékeztet,

hogy ezt a törvényt „minden esetben” alkalmazni kell,⁷¹ különösen akkor, „ha az ember olyan körülmények közé kerül, amelyek bizonytalanra teszik az erkölcsi ítéletet és megnehezítik a döntést”.⁷²

81. Az ajándékozás és a megbocsátás próbálkozás arra, hogy életünk valamit tükrözzön Isten tökéletességéből, aki túlradó módon ajándékozik és megbocsát. Lukács evangéliumában emiatt nem azt találjuk, hogy „legyetek tökéletesek” (*Mt 5,48*), hanem hogy „legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas. Ne ítéljetek el senkit, s akkor benneteket sem ítélnék el. Bocsássatok meg és nektek is megbocsátanak. Adjatok, és akkor ti is kaptok” (*6,36-38*). És ezután hozzáteszi valamit Lukács, amit nem szabad figyelmen kívül hagynunk: „Amilyen mértékkel ti mérték, olyanul mérnek majd nektek is” (*6,38*). Amilyen mértéket alkalmazunk mi a megértésben és a megbocsátásban, olyan mértékkel fognak megbocsátani nekünk is. Amilyen mértéket használunk az adakozásban, olyan mértékkel mérnek vissza nekünk az égből. Ezt nem szabad elfelejtenünk.

82. Jézus nem azt mondja, hogy „boldogok, akik beprogramozták a bosszúállást”, hanem azokat mondja boldognak, akik megbocsátanak, mégpedig „hetvenszer hétszer” (*Mt 18,22*). Jó meggondolnunk, hogy mi mindannyian a bocsánatot nyertek serege vagyunk. Valamennyiünkre isteni részvétellel néznek. Ha őszinte szívvel közeledünk az Úrhoz és hallgatunk rá, néha meghallhatjuk szemrehányó szavait: „Nem kellett volna neked is megkönnyörölöd szolgatársadon, ahogyan én megkönnyörültem rajtad” (*Mt 18,33*).

Irgalmas szemmel látni és irgalmasan cselekedni, ez az élet-szentség.

⁷¹ *A Katolikus Egyház Katekizmusa* 1789. pont; vö. 1970. pont.

⁷² *Uo.*, 1787. pont.

„Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent”

83. Ez a boldogság azoknak szól, akiknek egyszerű, tiszta, szenny nélküli a szíve, mert az a szív, amely tud szeretni, nem enged be az életébe semmit, ami fenyegeti, gyengíti vagy veszélyezteti a szeretetét. A Bibliában a szívünk az igazi szándékai azok, amelyeket a kifelé mutatott dolgok felett igazában keresünk és vágyunk: „Az ember a külsőt nézi, az Úr azonban a szívet” (1Sám 16,7). Ő a szívben akar szólni hozzánk (vö. Oz 2,16), a szívünkbe akarja írni a törvényét (vö. Jer 31,33). Végül új szívet akar adni nekünk (vö. Ez 36,26).

84. „Nagy gonddal őrizd a szívedet” (Péld 4,23). Az Úr előtt értéktelen, amit beszennyez a hamisság. „Menekül a hamisságtól, távol tartja magát az esztelen gondolatoktól” (Bölcs 1,5). Az Atya, aki „a rejtekben lát” (Mt 6,6), tudja, mi az, ami tisztulásra vár; azaz tudja, mi nem őszinte, csak színlelés és látszat, mint ahogy a Fiú is tudja, hogy „mi lakik az emberben” (Jn 2,25).

85. Igaz, hogy a szeretet cselekedetei nélkül nem létezik szeretet, de ez a boldogság arra emlékeztet, hogy az Úr a testvérek iránti szívből fakadó odaadást várja tőlünk, hiszen „szétoszthatom mindenemet a nélkülözők közt, odaadhatom a testemet is égőáldozatul, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek” (1Kor 13,3). *Máté evangéliumában* azt is látjuk, hogy az ember szívéből ered az, ami tisztátalanná teszi (vö. 15,18), mert a szívből fakad a gyilkosság, a lopás, a hamis tanúság és így tovább (vö. 15,19). A szív szándékából fakadnak azok a legmélyebb vágyak és döntések, amelyek valójában mozgatnak bennünket.

86. Amikor a szív szereti Istent és a felebarátot (vö. Mt 22,36–40), amikor ez nem üres szó, hanem valódi szándék, akkor tiszta a szív, és akkor láthatja meg Istent. Szent Pál szeretethimnuszában emlékeztet rá, hogy „ma még csak tükörben, homályosan látunk” (1Kor 13,12), de amilyen mértékben igazán uralkodik bennünk

a szeretet, annyiban leszünk alkalmasak arra, hogy „színről színre” lássunk (*uo.*). Jézus azt ígéri, hogy azok, akinek tiszta a szívük, „látni fogják Istent”.

Tisztán megőrizni a szívet mindentől, ami beszennyezné a szeretetet, ez az életszentség.

*„Boldogok a békességszerzők,
mert Isten fiainak hívják majd őket”*

87. Ez a boldogság eszünkbe juttatja a szakadatlanul ismétlődő háborús helyzeteket. Számunkra megszokott, hogy konfliktusok, vagy legalábbis meg nem értések, okozói vagyunk. Például hallok valakiről valamit, és mindjárt megyek és elmondom egy harmadiknak; ráadásul készítek egy újabb, kissé bővített változatot, és azt terjesztem. És ha sikerül nagyobb kárt okoznom, elégedettebb is vagyok. A közbeszéd világa, amelyet a kritikára és rombolásra kész tömeg él, nem szerez békét. Ez a tömeg inkább a béke elensége, és semmiképp sem boldog.⁷³

88. A békességszerzők a béke forrásai, építik a békét és a barátságos társadalmat. Azoknak, akik mindenütt hintik a béke magvait, Jézus csodadolgot ígér: „Isten fiainak hívják majd őket” (*Mt 5,9*). Tanítványainak azt parancsolta, hogy amikor belépnek egy házba, ezt mondják: „Békesség e háznak!” (*Lk 10,5*). Isten Szava minden hívót arra kötelez, hogy a többiekkel együtt keresse a békét (vö. *2Tim 2,22*), mert „az igazság gyümölcsét békében vetik el azok számára, akik békét teremtenek” (*Jak 3,18*). És ha a közösségünkben egy adott esetben bizonytalanok volnánk, „arra töre-

⁷³ A megszólás és a rágalmazás a terrorcselekményhez hasonló: felrobbantják a bombát, pusztítanak, majd a merénylő boldogan és megnyugodva továbbáll. Mindez nagyon eltér attól a nemes magatartástól, amellyel a másik javát keresve, őszinte jóakarattal, szemtől szemben szólunk embertársunkhoz.

kedjünk, ami a békességre (...) szolgál” (*Róm 14,19*), mert az egység felsőbb rendű, mint a konfliktus.⁷⁴

89. Nem könnyű építeni ezt az evangéliumi békét, amely senkit nem rekeszt ki, hanem befogadja azokat is, akik kissé elütnek a többiektől, a nehéz és bonyolult személyiségeket is, azokat is, akik nagyobb figyelmet igényelnek, akik mások, akiket nagyon megpróbált az élet, akiknek más érdekei vannak. Nehéz feladat és nagyon nyitott gondolkodást és szívet követel, mert nem „tárgyalóasztal körüli egyetértésről, vagy egy szerencsés kisebbség felszínese békéjéről”,⁷⁵ nem is „kevesek még kevesebbeknek szóló” projektjéről van szó.⁷⁶ Nem is tagadni vagy palástolni akarja a konfliktusokat, hanem „elfogadja, hogy a konfliktust el kell viselni, meg kell oldani, és egy új folyamat láncszemévé kell formálni”.⁷⁷

Elhinteni magunk körül a béke magvait, ez az életszentség.

*„Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért,
mert övék a mennyek országa”*

90. Maga Jézus hangsúlyozza, hogy ez az út annyira szembemegy az árral, hogy életével a társadalmat megkérdőjelező, zavaró személyiséggé tesz bennünket. Emlékeztet rá, hogy milyen sokakat üldöztek és üldöznek csak azért, mert harcoltak az igazságosságért, és úgy éltek, hogy feladataikat Istennel és a többiekkel együtt oldották meg. Ha nem akarunk elmerülni valami homályos közepszerűségben, ne keressük a kényelmes életet, mert „aki meg akarja menteni az életét, elveszíti” (*Mt 16,25*).

⁷⁴ Bizonyos esetekben adódhat, hogy szólni kell egy testvér nehézségeiről. Megtörténik, hogy a tények helyett híresztelésekre támaszkodunk. A szenvedély eltorzítja a konkrét valóságot, értelmezi és átadja a helyet a szubjektivitásnak. Így a tárgyi valóság eltorzul, és nem tisztelik a másik ember igazságát.

⁷⁵ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 218: AAS 105 (2013), 1110.

⁷⁶ *Uo.*, 239: 1116.

⁷⁷ *Uo.*, 227: 1112.

91. Ha az evangéliumért akarunk élni, nem várható, hogy minden kedvezően alakul körülöttünk, mert a hatalom törekvései és a világi érdekek ellenünk hatnak. Szent II. János Pál mondta, hogy „a társadalom elidegenedik, ha a társadalmi berendezkedés, a teremtés és a fogyasztás formái megnehezítik az önátadás megvalósítását és az emberek közötti szolidaritás kialakulását”.⁷⁸ Egy ilyen – politikai, média által irányított, gazdasági, kulturális, sőt vallási szövevény hálójába került – elidegenedett társadalomban, amely akadályozza a hiteles emberi és társadalmi fejlődést, nehezzé válik a boldogságok megélése, sőt egyenesen nevetséges, gyanús, nem jó szemmel nézett dologgá válhat.

92. A keresztt, mindenekelőtt a fáradozás és a szenvedés – melyeket azért vállalunk, hogy teljesítsük a szeretet parancsát és az igazságosság útján járjunk – az érlelődés és a megszentlődés forrása. Emlékezzünk, csak, hogy amikor az Újszövetség az evangéliumért viselendő szenvedésekről szól, éppen az üldözésekre hivatkozik (vö. *ApCsel* 5,41; *Fil* 1,29; *Kol* 1,24; *2Tim* 1,12; *1Pt* 2,20; *4,14–16*; *Jel* 2,10).

93. De most az elkerülhetetlen üldözésekről beszélünk, és nem azokról, amelyek magunknak köszönhetünk amiatt, hogy helytelenül viselkedtünk másokkal. A szent ember nem feltűnő, elkülönülő, hiúságával, tagadásaival és ellenszenvével elviselhetetlen személyiség. Krisztus apostolai nem ilyenek voltak. Az *Apostolok Cselekedetei* külön hangsúlyozza, hogy „az egész nép” szerette őket (2,47; vö. 4,21.33; 5,13), miközben a hatóság nyomozott utánuk és üldözte őket (vö. 4,1–3; 5,17–18).

94. Az üldözések nem régmúlt idők történetei, mert ma is szenvedünk miatta, akár véresen, mint oly sok mai vértanú, akár rejtettebb módon a rágalmak és hamisságok miatt. Jézus azt mondja,

⁷⁸ *Centesimus annus* enciklika (1991. május 1.), 41c: AAS 83 (1991), 844–845. [Magyar kiadás: *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, I. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2005.]

hogy akkor leszünk boldogok, ha „hazudozva minden rosszat rá-
tok fognak énmiattam” (Mt 5,11). Máskor gúnyolódásról van szó,
mellyel kifigurázzák a hitünket, és nevetségessé akarnak tenni
bennünket.

A problémák ellenére mindennap az evangélium útján járni, ez
az életszentség.

A nagy alapszabály

95. *Máté evangéliumának* 25. fejezetében (31–46. versek) Jézus
visszatér e boldogságok egyikére, mégpedig arra, amely boldog-
nak mondja az irgalmasokat. Ha keressük, hogy milyen az Isten
előtt kedves életszentség, e szövegrészben találunk egy olyan
alapszabályt, amelynek alapján meg leszünk ítélve: „Éhes voltam,
és adtatok ennem. Szomjas voltam és adtatok innom. Idegen vol-
tam és befogadtatok. Nem volt ruhám és felruháztatok. Beteg vol-
tam, és meglátogattatok. Börtönben voltam, és fölkerestetek”
(25,35–36).

Hűségesen a Mesterhez

96. Ezért az életszentség nem azt jelenti, hogy egy elővételezett
eksztázisban ragyog a szemünk. Szent II. János Pál pápa mondta,
hogy „ha valóban Krisztus szemléléséből indulunk ki, akkor min-
denekelőtt azok arcán kell észrevennünk őt, akikkel azonosulni
akart”.⁷⁹ A *Máté evangéliuma* 25,35–36 szövege „nem egyszerű
felhívás a szeretetre, hanem egyenesen krisztológia, amely reflek-
torszerűen megvilágítja Krisztus misztériumát”.⁸⁰ E felhívásban,
hogy a szegényekben és a szenvedőkben ismerjük fel őt, magá-
nak Krisztusnak a szíve, érzései és legmélyebb vágyai nyilatkoz-
nak meg, amelyekhez minden szent hasonlóvá akar válni.

⁷⁹ *Novo millennio ineunte* apostoli levél (2001. január 6.), 49: AAS 93 (2001),
302.

⁸⁰ *Uo.*

97. Jézus e súlyos követelményeivel kapcsolatban az én dolgom, hogy kérjem a keresztényeket: őszinte nyíltsággal fogadják el és kövessék, „sine glossa”, megjegyzések, magyarázkodások és mentségek keresése nélkül, amelyek erőtlenné tudják tenni őket, mert az irgalmasság „az evangélium dobogó szíve”.⁸¹

98. Ha belebotlok valakibe, aki egy viharos, hideg éjszakán az utcán alszik, gondolhatom, hogy miért állja utamat ez a fickó, ez a naplopó bűnöző, csak akadályoz utamban, kolonc a lelkiismeretemnek, a politikusok által megoldandó probléma, a közteret szennyező szemét. Ám a hitből és a szeretetből kiindulva is reagálhatok, felismerhetem benne a velem egyenlő méltóságú embert, a teremtményt, akit az Atya végtelenül szeret, Isten képmását, a testvért, akit Krisztus megváltott. Ezt jelenti kereszténynek lenni. Vajon törekedhetünk-e az életszentségre anélkül, hogy igazán elismernénk minden ember méltóságát?⁸²

99. Ezzel együtt jár a keresztények egészséges és állandó elégedetlensége. Még ha minden erőfeszítésünket igazolja is egyetlen embernek nyújtott segítségünk, ez önmagában nem elegendő. A kanadai püspökök ezt világosan kifejezték, amikor arra hívatkoztak, hogy a jubileumi évvel kapcsolatos bibliai tanítás nemcsak arról szól, hogy néhány jótettet végre kell hajtani, hanem társadalmi megújulásnak kell történnie: „Ahhoz, hogy a következő nemzedékek is szabadon élhessenek, nyilvánvaló célnak kell tekinteni az igazságos társadalmi és gazdasági berendezkedés újjászervezését, hogy többé ne létezessenek kirekesztések.”⁸³

⁸¹ *Misericordiae vultus* bulla (2015. április 11.), 12: AAS 107 (2015), 407. [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 2015.]

⁸² Emlékezzünk rá, hogyan reagált az irgalmas szamaritánus a kifosztott és sebesülten az út szélén hagyott ember láttán (vö. *Lk 10,30–37*).

⁸³ Kanadai Katolikus Püspöki Konferencia Szociális Bizottsága, Nyílt levél a kanadai parlament tagjainak: *The Common Good or Exclusion: A Choice for Canadians* (2001. február 1.), 9.

100. Az ideológiák sajnos két ártalmas tévedést hoznak magukkal. Az első a keresztényeké, akik ezeket az evangéliumi ígényeket elválasztják az Úrral való személyes kapcsolatuktól, a vele való egységtől, a kegyelemtől. Így a kereszténység olyan lesz, mint egy „nem kormányzati szervezet” (non-governmental organisation – NGO), melyet megfosztottak attól a fénylő lelkiségtől, amely annyira megmutatkozott Assisi Szent Ferencben, Páli Szent Vincében, Kalkuttai Szent Terézben és sok másban. E nagy szentekben sem az imádság, sem az istenszeretet, sem az evangélium olvasása nem csökkentette a felebarát iránti odaadásuk szenvedélyességét és hatékonyságát – épp ellenkezőleg.

101. A másik ártalmas tévedés azoké, akik bizalmatlanok mások társadalmi szerepvállalásával szemben, mert felszínesnek, világiasnak, szekularizáltnak, anyagiasnak, kommunistának, populistának tartják őket. Vagy más dolgokat fontosabbnak beállítva relativizálják a tevékenységüket; vagy úgy állítják be őket, mintha csak egy meghatározott etika iránt érdeklődnének, illetve egy érvre hivatkoznának. Az ártatlan magzatot például világosan, határozottan és szenvedélyesen kell védeni, mert az emberi élet mindig szent méltósága forog kockán, és ezt követeli a fejlődési szakaszától függetlenül minden személyt megillető szeretet. De ugyanígy szent a már megszületett szegények élete, akik a nyomorúságban, elhagyatottságban, kirekesztettségben, emberkereskedelemben, a betegek és ápolás nélkül hagyott öregek rejtett eutanáziájában, a rabszolgaság új formáiban, és a selejtezés bármely formájában küszködnek.⁸⁴ Nem állíthatjuk fel az életszentség

⁸⁴ A Latin-Amerikai és Karib-térség Közös Püspöki Konferenciája az Egyház állandó tanításának megfelelően tanította, hogy az emberi lény „mindig szent, fogantatásától kezdve *létezésének minden fázisában*, egészen a természetes halálig és a halál után is”, és az életét oltalmazni kell „fogantatásától kezdve *minden fázisában*, egészen a természetes halálig” (*Aparecidai dokumentum* [2007. június 29.], 388, 464).

olyan eszményét, amely figyelmen kívül hagyja e világ igazságtalanságait, ahol egyesek ünnepelemek, vidáman költenek, életük az újdonságok állandó fogyasztása, miközben mások ezt csak kívülről nézik, és életük nyomorúságban telik és fejeződik be.

102. Gyakran hallani, hogy azt mondják: a relativizmussal és a mai világ korlátaival szemben csak marginális téma például a migránsok helyzete. Egyes katolikusok azt mondják, hogy a „bioetika” súlyos kérdéseihez mérten csak másodlagos téma. Érthető, ha így beszél egy politikus, akit csak saját sikerei érdekelnek, de nem érthető, ha egy keresztényről van szó, akihez csak az a magatartás illő, hogy felöltözteti a testvérét, aki az életét kockáztatja azért, hogy jövőt biztosítson a gyermekeinek. Fel tudjuk-e ismerni, hogy éppen ezt várja tőlünk Jézus, amikor azt mondja, hogy őt fogadtuk be minden idegenben (vö. *Mt 25,35*)? Szent Benedek ezt fenntartások nélkül elfogadta, és ha ezzel meg is bonyolította a szerzetesek életét, elrendelte, hogy minden jövevényt, aki a kolostornál jelentkezik, úgy fogadjanak „mint magát Krisztust”,⁸⁵ még az imádás gesztusait is fejezzék ki iránta,⁸⁶ és hogy a szegény zárándokokkal „a legnagyobb gonddal és szeretettel” bánjanak.⁸⁷

103. Valami hasonlót vár el az Ószövetség, amikor ezt mondja: „Az idegent ne használd ki és ne nyomd el, hiszen ti is idegenek voltatok Egyiptomban” (*Kiv 22,20*). „A veletek lakó idegen olyan legyen számotokra, mint a közületek való, és szeresd úgy, mint saját magadat, hiszen ti is idegenek voltatok Egyiptom földjén” (*Lev 19,33–34*). Tehát nem egy pápa találmányáról, vagy múltó rémálomról van szó. A jelen helyzetben nekünk is végig kell járunk a lelki megvilágosodás útját, amelyről Izajás próféta beszélt, amikor azt kérdezték tőle, mi kedves Isten előtt: „Törd meg az éhezőnek kenyeret, és a hajléktalan szegényt fogadd be háza-

⁸⁵ *Regula*, 53, 1: *PL* 66, 749. [Magyar kiadás: *Szent Benedek regulája*, Bencés Kiadó, Pannonhalma 2005.]

⁸⁶ *Vö. uo.*, 53, 7: *PL* 66, 750.

⁸⁷ *Uo.*, 53, 15: *PL* 66, 751.

ba. Ha mezítelent látsz, öltöztess föl, és ne fordulj el embertársad elől! Akkor majd felragyog világosságod, mint a hajnal” (58,7-8).

Az Isten előtt kedvesebb kultusz

104. Gondolhatjuk, hogy Istent csak a kultusszal és az imádsággal, vagy csak bizonyos etikai normák betartásával dicsőítjük – igaz, hogy az az elsőség az Istennel való kapcsolaté –, és közben elfeledjük, hogy életünk értékelési kritériuma mindenekelőtt az, amit másokkal tettünk. Az imádság akkor értékes, ha a szeretet mindennapos odaadása táplálja. Tiszteletünk akkor kedves Isten előtt, ha nagylelkűek akarunk lenni, és engedjük, hogy az Istentől kapott ajándékok a testvéreknek nyújtott szolgálatokban mutatkozzanak meg.

105. Ugyanígy a legjobb módszer annak megítélésére, hogy imaéletünk hiteles-e, a megfigyelés, hogyan alakul életünk az irgalmasság fényében. Mert „az irgalmasság nem pusztán az Atya cselekedete, hanem annak az ismérése is, hogy kik az ő valódi gyermekei”.⁸⁸ Az irgalmasság „a boltozat, amely alátámasztja az Egyház életét”.⁸⁹ Újra szeretném hangsúlyozni, hogy jóllehet az irgalmasság nem zárja ki az igazságosságot és az igazságot, „mindenekelőtt azt kell mondanunk, hogy az irgalmasság az igazságosság teljessége, és Isten igazságának legragyogóbb megnyilvánulása”.⁹⁰ Az irgalmasság a „mennyeország kulcsa”.⁹¹

106. Nem mulaszthatom el, hogy fölhívjam a figyelmet arra a kérdésre, amelyet Aquinói Szent Tamás akkor tett fel, amikor azt kér-

⁸⁸ *Misericordiae vultus* bulla (2015. április 11.), 9: AAS 107 (2015), 405.

⁸⁹ *Uo.*, 10: AAS 107 (2015), 406.

⁹⁰ *Amoris laetitia* szinódus utáni apostoli buzdítás (2016. március 19.), 311: AAS 108 (2016), 439. [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 2016.]

⁹¹ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 197: AAS 105 (2013), 1103.

dezték tőle, hogy melyek a legjobb tetteink, és melyek azok a külső cselekedetek, amelyek legjobban kifejezik Isten iránti szeretetünket. Ő habozás nélkül válaszolta, hogy inkább a felebarát iránti irgalmasság, mint a kultusz tettei.⁹² „Mi az áldozatokkal és a külső felajánlásokkal nem Isten javára fejezzük ki a tiszteletet, hanem önmagunk és a felebarát javára. Neki ugyanis nincs szüksége a mi áldozatainkra, de akarja, hogy felajánljuk odaadásunk jeleként és a felebarát javára. Ezért az irgalmasság, amellyel valaki nyomorúságán segítünk, számára a legkedvesebb áldozat, amely közvetlenül a felebarát javát szolgálja.”⁹³

107. Aki életével igazán meg akarja dicsőíteni Istent; aki valóban meg akar szentelődni, hogy élete megdicsőítse a Szentet, annak az irgalmasság cselekedeteit keresve gyötrődnie, küszködnie és fáradoznia kell. Ezt értette meg nagyon jól Kalkuttai Szent Teréz: „Igen, sok emberi gyengeségem, sok nyomorúságom van. (...) De ő megalázza magát és felhasznál minket, téged és engem, hogy az ő szeretete és megértése legyen a világban, bűneink, nyomorúságaink és fogyatkozásaink ellenére. A világ iránti szeretetében, annak megmutatásában, hogy mennyire szereti a világot, tőlünk függ. Ha túl sokat foglalkozunk önmagunkkal, nem marad időnk másokra.”⁹⁴

108. Az élvezetvágyó konzumizmus csúf játékot űzhet velünk, mert a megszállott szórakozás végén végletesen magunkra, jogainkra és azon igényünkre koncentrálnak, hogy legyen szabad időnk élvezni az életet. Nehéz lesz arra vállalkoznunk és energiát szánnunk, hogy kezet nyújtsunk a bajban lévőnek, ha nem gyakoroljuk a mértéktartást, ha nem küzdünk a fogyasztói társadalom lázas sietsége ellen, amellyel mindent el akar adni nekünk, és a végén elégedetlen koldusokká formál, akik mindent akarnak, és

⁹² Vö. *Summa Theologiae*, II-II, q. 30, a. 4.

⁹³ *Uo.*, ad 1.

⁹⁴ *Cristo en los Pobres*, Madrid 1981, 37–38.

mindent ki akarnak próbálni. A felszínes információk fogyasztása, és a gyors és virtuális kommunikáció különböző formái is lehetnek kábítószer, amely elragadja minden időnkét és eltávolít a testvérek szenvedő testétől. A mostani örvényben újra megszólal az evangélium, és egy más, egészségesebb és boldogabb életet kínál nekünk.

109. A szentek tanúságtételének ereje a boldogságok és az utolsó ítélet nagy alapszabályának megvalósításában áll. Csak néhány, egyszerű szó, de gyakorlatiasak és mindenkre érvényesek, mert a kereszténység elsősorban megvalósítandó, és ha reflexió tárgya is, annak csak akkor van értéke, ha segít megélni az evangéliumot a mindennapokban. Nagyon ajánlom e nagy bibliai szövegek ismételt olvasását, emlékezetbe idézését, imádkozását és megtételét. Jót fognak tenni, és valóban boldoggá tesznek.

NEGYEDIK FEJEZET

AZ ÉLETSZENTSÉG
NÉHÁNY JELLEMZŐ VONÁSA
A MAI VILÁGBAN

110. Az életszentség nagy freskóján belül, amelyet a boldogságok és a Máté evangéliuma 25,31–46 festenek elénk, szeretnék rámutatni néhány jellegzetességre vagy spirituális kifejezésre, amelyek véleményem szerint elengedhetetlenek annak megértésére, hogy milyen életstílusra hív bennünket az Úr. Nem kezdem magyarázni a megszentelődés már ismert eszközeit: a különböző imamódokat, az Eucharisztia és a bűnbánat drága szentségeit, az áldozatbemutatókat, a különféle ájtatosságokat, a lelkivezetést és annyi mást. Csak az életszentségre szóló meghívás néhány szempontjára szorítkozom, amelyek, remélem, különös visszhangot fognak kelteni.

111. A bemutatandó jellegzetességek nem merítik ki mindazt, ami az életszentség modellje lehet, de az Isten és a felebarát iránti szeretet öt nagy megnyilatkozása, amelyeket különösen fontosnak látok a mai kultúra veszedelmei és korlátai miatt. E kultúrában megmutatkozik az ideges és erőszakos szorongás, amely szétszór és elgyengít minket; a pesszimista szemlélet és a szomoruság; a kényelmes, fogyasztó és önző lustaság; az individualizmus, és az Istennel való találkozás nélküli hamis lelkeség számtalan formája, amelyek a mai vallási piacot uralják.

Egymás elviselése, türelem és szelídség

112. Az öt nagy jellemző közül az első a szilárd megmaradás Istenben, aki szeret és fenntart minket. E belső szilárdságra támaszkodva lehetséges hordozni és elviselni a velünk ellenkező dolgokat, az élet viszontagságait, és még mások erőszakosságát,

hűtlenségeit és hibáit is: „Ha Isten velünk, ki ellenünk?” (*Róm 8,31*). Ez annak a békének a forrása, amely megmutatkozik a szent ember magatartásában. E belső szilárdság alapján a türelem és a jóban való kitartás az ételszentség tanúja a felgyorsult, változékony és agresszív világunkban. A szeretet hűsége ez, mert aki a hűséges (*pisztisz*) Istenre támaszkodik, hűséges (*pisztosz*) tud maradni a testvérekhez is, nem hagyja el őket a nehéz pillanatokban, nem engedi, hogy magával ragadja a félelem, és ott marad mások mellett akkor is, ha ez neki nem okoz közvetlen örömet.

113. Szent Pál felszólítja a római keresztényeket, hogy „senkinek ne fizessenek rosszal a rosszért” (*Róm 12,17*), ne akarjanak igazságot szolgáltatni önmaguknak (vö. *19. v.*), és ne hagyják, hogy legyőzze őket a rossz, hanem győzzék le jóval a rosszat (vö. *21. v.*). Ez a magatartás nem a gyöngeség, hanem az igazi erő jele, mert maga Isten „lassú a haragra és nagy a hatalma” (*Náb 1,3*). Isten szava figyelmeztet: „Legyen távol tőletek minden keserűség, indulat, haragtartás, szóváltás, káromkodás és minden egyéb rossz” (*Ef 4,31*).

114. Ébernek kell lennünk és harcolnunk kell erőszakos és önző, rossz hajlamaink ellen, nehogy gyökeret verjenek bennünk: „Haragudjatok, de ne vétkezzetek. A nap ne nyugodjék le haragotok fölött” (*Ef 4,26*). Amikor nehéz körülmények szorongatnak, mindig megkapaszkodhatunk az esdeklés horgonyában, amely újra Isten kezébe, a béke forrása közelébe vezet minket: „Ne aggódjatok semmi miatt, hanem minden imádságokban és könyörgéseitekben terjesszétek kéréseiteket az Úr elé, hálaadástokkal együtt. Akkor Isten békéje, amely meghalad minden értelmet, megőrzi szíveteket és értelmeteket Krisztus Jézusban” (*Fil 4,6-7*).

115. Az interneten és a digitális kapcsolatok különféle tereiben keresztények is beleakadhatnak a verbális erőszak hálóiába. Még a katolikus médiában is átléphetik a határokat, eltűrik a rossz hírbe hozást és rágalmat, és mintha a másik jó hírével kapcsolatban

minden etikát és tiszteletet elfelejtenének. Ezáltal veszedelmes kettősség áll elő, mert e hálókön olyan dolgokat mondanak, amelyek a közéletben tűrhetetlenek volnának, és dühvel vezetve le a bosszúvágyat, próbálják kiegyenlíteni elégedetlenségüket. Jellegetes, hogy más parancsolatok látszólagos védelmében teljesen megfelelkeznek a nyolcadik parancsolatról: „Ne szólj hamis tanúságot”, és kegyetlenül rombolják mások képét. Gátlástalanul mutatkozik meg, hogy a nyelv „a gonoszság egész világa”, és „egész életünket lángba borítja, maga meg a pokoltól fogott tüzet” (*Jak 3,6*).

116. A belső szilárdság, amely a kegyelem műve, megőrizz attól, hogy az erőszak magával ragadjon, és áthatja a társadalmi életet, mert a kegyelem kioltja a hiúságot, és lehetővé teszi a szív szelídségét. A szent ember nem vesztegeti energiáit arra, hogy mások tévedései miatt siránkozzon, képes hallgatni a testvérek hibái látán, és kerüli a romboló és ártó verbális erőszakot, mert nem tartja méltónak magát arra, hogy kemény legyen a többiekkel, hanem inkább „magánál többre tartja őket” (*Fil 2,3*).

117. Nem tesz jót nekünk a lenézés, a kegyetlen bíró szerepének játszsása, a többiek méltatlannak tartása, és az állandó leckéztetni akarás. Ez az erőszak rejtett formája.⁹⁵ Keresztes Szent János valami egészen mást javasol: „Inkább akard, hogy mindenki téged oktatson, mint hogy oktatni akarj valakit, aki mindenki alatt áll.”⁹⁶ És az ördög távoltartására hozzáfűzött egy jó tanácsot: „Mások értékeinek úgy örülj, mintha a tieid volnának, és őszintén keresd, hogy mindenben megelőzzenek téged. Így legyőzöd jóval a rosszszat, elűzöd magadtól az ördögöt, és a lélek örömet fogod érezni. Ezt különösen azokkal kapcsolatban gyakorold, akik kevésbé szimpatikusak számodra. Tudd meg, ha ezen a téren nem gyakor-

⁹⁵ Van az erőszakosságnak néhány változata, amelyek elegánsnak, választékosnak, sőt nagyon lelkinak látszanak, ugyanakkor sok sebet ütnek mások önérzetében.

⁹⁶ *Cautele*, 13: *Opere*, Roma 1979⁴, 1070.

lod magadat, nem fogsz eljutni az igazi szeretetre, és nem fogsz növekedni benne.”⁹⁷

118. Az aláztatosság csak megaláztatások révén tud gyökeret verni a szívben. Megaláztatás nélkül nincs sem alázat, sem életszentség. Ha képtelen vagy elviselni és felajánlani megaláztatásokat, nem vagy aláztat és nem az életszentség útján jársz. Isten szentsége, amellyel megajándékozza Egyházát, Fia megaláztatása által jön: ez az út. A megaláztatás tesz hasonlóvá Jézushoz, Krisztus követésének mellőzhetetlen része: „Krisztus is szenvedett értetek, példát adva nektek, hogy kövessétek nyomdokait” (*1Pt 2,21*). Ő az Atya aláztatát mutatta meg, aki megalázta magát azzal, hogy népével együtt járt, elviselte zúgolódásait és hűtlenségeiket (vö. *Kiv 34,6-9; Bölcs 11,23-12,2; Lk 6,36*). Ezért az apostolok, miután megalázták őket, „boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek” (*ApCsel 5,41*).

119. Nemcsak a vértanúság erőszakos helyzeteire hivatkozom, hanem azok mindennapos megaláztatásaira is, akik szenvednek családjuk megmentéséért, vagy nem mondanak jót magukról, és inkább másokat dicsérnek, mint hogy dicsekedjenek, a kevésbé fényes pozíciót vállalják, és néha kifejezetten azért viselnek el valami igazságtalanságot, hogy felajánlják az Úrnak: „Ha jót tesztek, és mégis türelmesen szenvedtek, az kedves Isten előtt” (*1Pt 2,20*). Ez nem azt jelenti, hogy leszegett fejjel kell járni, keveset kell szólni és kerülni kell a társaságot. Néha éppen az önzéstől való szabadság tesz valakit bátorra ahhoz, hogy szeretettel érveljen, követelje az igazságosságot vagy védje a gyengéket a hatalmasok előtt, bár ez számára negatív következménnyel jár.

120. Nem azt mondom, hogy a megaláztatás kellemes, mert ez mazochizmus volna, hanem hogy ez Jézus követésének és a vele

⁹⁷ Uo.

való egység növekedésének az útja. Ez a természet szintjén érthetetlen, és a világ nevetségessé teszi az ilyen javaslatot. Kegyelem ez, amelyet kérnünk kell: „Uram, ha a megaláztatások jönnek, segíts éreznem, hogy a nyomodban vagyok, a te utadon járok.”

121. Ez a magatartás Krisztustól megbékített, a túlságosan nagy egóból fakadó agresszivitástól mentes szívet tételez fel. Ugyanez a kegyelem által létrejött megbékéltetés teszi lehetővé a belső szilárdság megőrzését, az ellenállást, a jóban való kitartást, akkor is „ha sötét völgyben járok” (*Zsolt 23,4*), vagy ha „hadsereg is áll velem szemben” (*Zsolt 27,3*). Az Úrra, a Sziklára támaszkodva mondhatjuk: „Békében fekszem le és azonnal elalszom, mert egyedül te nyugtatsz el bizalomban, Uram” (*Zsolt 4,9*). Krisztus „a mi békénk” (*Ef 2,14*), és azért jött, „hogylépteinket a béke útjára irányítsa” (*Lk 1,79*). Ő mondta Szent Fausztina Kowalskának, hogy „az emberiség mindaddig nem talál békét, amíg nem fordul bizalommal irgalmasságomhoz”.⁹⁸ Ne essünk tehát abba a kísértésbe, hogy a belső biztonságot a sikerekben, az üres élvezetekben, a birtoklásban, a mások feletti uralkodásban vagy társadalmi elképzelésekben keressük: „Az én békémet adom nektek”, de „nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja” (*Jn 14,27*).

Öröm és humorérzék

122. Az eddig mondottak nem tilalmakkal megkötött, szomorú, keserű, búslakodó vagy erőtlenséglelkületet jelentenek. A szent ember tud örömmel és humorérzéssel élni. Anélkül, hogy elveszítene valóságérzékét, pozitív és reményben gazdag lelkülettel földérinti a többieket. Kereszténynek lenni „öröm a Szentlélekben” (*Róm 14,17*), mert „a szeretet szerelméhez szükségszerűen hozzátartozik az öröm. Mert aki szeret, mindig örül a szeretettel való

⁹⁸ *La Misericordia Divina nella mia anima. Diario della beata Suor Faustina Kowalska*, Città del Vaticano 1996, 132. [Magyar kiadás: *Napló. Az Isteni Irgalmasság üzenete*, Isteni Irgalmasság Alapítvány, Eger 2001.]

egységnek, (...) ezért a szeretetet követi az öröm.”⁹⁹ Megkaptuk az Úr Szavának szépségét és „a sok nehézség ellenére is befogadjuk a Szentlélek örömeivel” (*1Tesz 1,6*). Ha engedjük, hogy az Úr lehámozza rólunk a burkot és megváltozik az élet, akkor tudjuk megvalósítani azt, amit Szent Pál kér: „Örüljete az Úrban szüntelenül! Újra csak azt mondom, örüljete” (*Fil 4,4*).

123. Jézus idejéről, amelyben mi élünk, a próféták azt hirdették, hogy az öröm kinyilatkoztatása lesz: „Ujjongjatok, és hallassátok örömtökö szavát!” (*Iz 12,6*); „Menj föl egy magas hegyre, te, aki jó hírt viszel Sionnak; emeld föl erősen hangodat, te, aki jó hírt viszel Jeruzsálemnek” (*Iz 40,9*); „Hegyek, daloljatok örömtökökben! Mert az Úr megvigasztalja népét, és megkönyörül szegényein” (*Iz 49,13*); „Ujjongj, Sion leánya! Zengj éneket, Jeruzsálem leánya! Nézd, közeleg királyod: igaz és győzedelmes” (*Zak 9,9*). És ne feledkezzünk meg Nehemiás buzdításáról: „Ne szomorkodjatok, hiszen az Úrban való öröm a ti erősségetek” (*8,10*).

124. Mária, aki fel tudta fedezni a Jézus által hozott újdonságot, így énekelt: „Ujjong az én lelkem” (*Lk 1,47*), és maga Jézus „felujjongott az örömtől a Szentlélekben” (*Lk 10,21*). Ahol csak Jézus járt, „az egész sokaság ujjongott” (*Lk 13,17*). Jézus föltámadása után a tanítványokat mindenütt „nagy öröm” (*ApCsel 8,8*) kísérte. Jézus biztat bennünket: „szomorkodtok, de szomorúságotok örömeire változik, (...) viszontlátlak benneteket, s akkor majd örül a szívetek, és örömtököket nem veheti el tőletek senki” (*Jn 16,20.22*). „Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek is, és teljes legyen örömtökö” (*15,11*).

125. Vannak nehéz pillanatok, kereszttel terhelt időszakok, de semmi nem tudja tönkretenni a természetfölötti örömet, mely „alkalmazkodik és változik, de kicsiny világítóablakként mindig megmarad, és abból a személyes bizonyosságból születik, hogy

⁹⁹ Aquinói Szent Tamás, *Summa Theologiae*, I-II, q. 70, a. 3.

végtelenül, mindent meghaladó módon szeretnek minket”.¹⁰⁰ Belső biztonság ez, reményteljes derű, mely világi kritériumok szerint érthetetlen lelki nyugalmat ad.

126. A keresztény örömet rendes körülmények között kíséri a humorérzék, mely nyilvánvaló volt például Morus Szent Tamásban, Páli Szent Vincében vagy Néri Szent Fülöpben. A rosszkedv nem az életszentség jele. „Úzd el a búbanatot szívedből” (*Préd 11,10*). Az Úrtól mindent azért kapunk, „hogy örüljünk neki” (*1Tim 6,17*), ezért néha a szomorúság a hálátlanság következménye, mert annyira bezárkózunk, hogy képtelenek vagyunk elismerni Isten ajándékait.¹⁰¹

127. Isten atyai szeretete hív: „Fiam, ha van miből, ne sajnáld magadtól, (...) ne vond meg magadtól a ma boldogságát” (*Sir 14,11.14*). Azt akarja, hogy optimisták, hálásak legyünk, és ne bonyolítsuk túl a dolgokat: „Jó napon érezd jól magadat. (...) Isten az embereket igaznak teremtette, ők azonban számtalan bonyalmat keresnek” (*Préd 7,14.29*). Szent Pálhoz hasonlóan minden helyzetben meg kell őriznünk lelkünk hajlékonyságát, és aszerint kell cselekednünk: „Megtanultam, hogy megelégedjek azzal, amim van” (*Fil 4,11*). Így élt Assisi Szent Ferenc, aki háladáásra fakadt egy darab száraz kenyér előtt, és boldogan dicsérte Istent az arcát simogató szellőért.

¹⁰⁰ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 6: AAS 105 (2013), 1221.

¹⁰¹ Ajánlom a Morus Szent Tamásnak tulajdonított imádság elmondását: „Uram, adj jó emésztést, és emészthető ennivalót is. Adj testi egészséget, és add a megőrzéséhez szükséges nedvet. Uram, szenteld meg a lelkemet, hogy fel tudja halmozni mindazt, ami jó és tiszta, és ne rémüljön meg a bűntől, hanem találja meg a módját, hogy helyükre rakja a dolgokat. Add, hogy a lelkem ne ismerje az unalmat, a zúgolódásokat, a sóvárgást és a panaszkodást, és ne engedd, hogy túlságosan megkínózzon az »én«-nek nevezett igen nagy akadály. Uram, adj nekem humorérzéklet. Add kegyelmedet, hogy értsem a tréfát, és így legyen némi örömöm az életben, és közölni tudjam másokkal is. Ámen.”

128. Nem a mai kultúra fogyasztói és individualista örömeiről beszélek. A konzumizmus csak elnehezíti a szívet; röpke és esetleges élvezeteket kínálhat, de örömet nem. Inkább a közösségben megélt és megosztott örömről beszélek, mert „nagyobb boldogság adni, mint kapni” (*ApCsel 20,35*), és „Isten a jókedvű adakozót szereti” (*2Kor 9,7*). A testvéri szeretet megsokszorozza örvendező képességünket, mert képessé tesz arra, hogy örüljünk mások javának: „örüljete azokkal, akik örülnek” (*Róm 12,15*). „Örülünk, hogy gyöngék vagyunk, csak ti legyetek erősek” (*2Kor 13,9*).¹⁰² Ellenben ha csak a szükségleteinkre koncentrálunk, örömtelen életre kárhozzátjuk magunkat.

Bátorság és buzgóság

129. Az életszentség egyidejűleg *parrészia*: bátorság, evangelizáló lendület, mely nyomot hagy ebben a világban. Hogy ez lehetséges legyen, maga Jézus jön elénk, és komoly határozottsággal ismétli: „Ne féljete!” (*Mk 6,50*). „Én veletek vagyok mindennap, a világ végéig” (*Mt 28,20*). E szavak teszik lehetővé, hogy azzal a bátorsággal éljünk és szolgáljunk, melyet a Szentlélek ébresztett az apostolokban, megtanítva őket arra, hogyan hirdessék Jézus Krisztust. Bátorság, lelkesedés, szabadon és apostoli hévvel beszélni – mindezt magában foglalja a *parrészia* szó, amellyel a Biblia a nyitott személyiség szabadságát is kifejezi, aki szolgálatkész Isten és a testvérek felé (vö. *ApCsel 4,29; 9,28; 28,31; 2Kor 3,12; Ef 3,12; Zsid 3,6; 10,19*).

130. Boldog VI. Pál az evangelizálás akadályai között megemlíti a *parrészia* hiányát: „Még súlyosabb a lanyhaság, minthogy be-

¹⁰² *Amoris laetitia* szinódus utáni apostoli buzdítás (2016. március 19.), 110: AAS 108 (2016), 354.

lülről fakad.”¹⁰³ Hányszor érezzük a visszatartó erőt, hogy maradjunk nyugton a kényelmes parton! De az Úr felszólít, hogy evezünk ki a nyílt vízre, és vessük ki a hálót (vö. *Lk 5,4*). Arra hív, hogy az ő szolgálatára szenteljük életünket. Ha hozzá ragaszkodunk, lesz bátorságunk minden karizmánkat a többiek szolgálatába állítani. Megérezhetjük, hogy az ő szeretete sürget (vö. *2Kor 5,14*), és elmondhatjuk Szent Pállal: „Jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot!” (*1Kor 9,16*).

131. Nézzük csak Jézust: az ő mélységes együttérzése nem önmagára koncentráció, nem szégyenkező vagy félénk, bénító részvét volt, ahogyan ez néha velünk megtörténik, hanem épp az ellenkezője. Olyan együttérzés volt, mely arra indította, hogy határozottan kilépjen önmagából az evangélium hirdetésére, küldetést adjon a tanítványoknak, hogy gyógyítani és szabadítani küldje őket. Ismerjük be törekenységünket, de engedjük, hogy Jézus kézbe vegyen és küldjön minket. Törekenyek vagyunk, de olyan kincset hordozunk, mely naggyá tesz, és jobbá és boldogabbá tudja tenni azokat, akik befogadják. A bátorság és az apostoli buzgóság a küldetés alkotórésze.

132. A *parrészia* a Lélek pecsétje, az örömhír hitelességének bizonyossága. Örömteli bizonyosság, amitől a hirdetett evangéliumban dicsekszünk, rendíthetetlen bizalom a hűséges Tanú hűségében, akitől bizonyosságot kapjuk, hogy „semmi nem szakíthat el minket Isten szeretetétől” (*Róm 8,39*).

¹⁰³ *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítás (1975. december 8.), 80: AAS 68 (1976), 73. [Magyar kiadás: Szent István Társulat, Budapest 2012, 90.] – Érdekes megjegyezni, hogy VI. Pál szorosán összekapcsolja az örömet és bátorságot (*parrészia*). Amennyire sajnálkozik „az öröm és remény hiánya miatt”, annyira magasztalja „az evangelizálás édes és bátorító örömet”, mely „ahhoz a belső lendülethez társul, amelyet senki és semmi nem képes megtörni”, hogy végül a világ „a szomorú és gyáva evangelizálóktól” meg nem kapja az evangéliumot. – Az 1975-ös Szentévből ugyanő adta ki az örömről szóló, *Gaudete in Domino* kezdetű apostoli buzdítását (1975. május 9.): AAS 67 (1975), 289–322.

133. Szükségünk van a Lélek késztetésére, hogy a félelem és a számítás meg ne bénítson, és ne csak megszokott, biztosnak tűnő korlátaink között mozogjunk. Ne feledjük el, hogy ha egy helyiséget zárva tartunk, végül dohossá lesz és megbetegít. Amikor az apostolokat az a kísértés érte, hogy lebénuljanak a veszedelmektől és félelmektől, könyörögni kezdtek a *parrésziáért*: „És most, Uram, tekints fenyegetőzéseikre és add meg szolgálidnak, hogy teljes bátorsággal hirdessék szavadat” (*ApCsel 4,29*). A válasz pedig az volt, hogy „amíg így imádkoztak, megremegett a hely, ahol összegyűltek. Mindnyájukat eltöltötte a Szentlélek, és bátran hirdették az Isten szavát” (*4,31*).

134. Jónás prófétához hasonlóan mindig magunkban hordozzuk a kísértést, hogy valami biztonságos helyre meneküljünk, aminek sok neve van: individualizmus, spiritualizmus, saját kis világunkba zárkózás, függések, rendszerezések, előre gyártott sémák ismételtetése, dogmatizmus, nosztalgia, pesszimizmus, szabályokba menekülés. Olykor próbálunk kimenekülni a számunkra ismert és kézenfekvő területről. Mindazonáltal a nehézségek lehetnek olyanok, mint a vihar, a cethal, a féreg, mely megrágta Jónás ricinusbokrát, vagy a szél és a tűző nap, mely a fejét érte; és mint az ő esetében, az lehet a feladatuk, hogy visszatérítsenek ahhoz az Istenhez, aki gyengéd, és a helyes útra akar vezetni.

135. Isten mindig újdonság, aki állandóan indulásra és helyváltoztatásra készítette, hogy lépünk túl a már ismert területen a perifériák és a frontvonalak felé. Oda vezet, ahol a nagyobb sebekkel borított emberiség van, és ahol az emberek a felszínesség és a konformizmus látszata alatt keresik a választ az élet értelmének kérdésére. Isten nem fél! Nem fél! Mindig túllép a mi sémáinkon, és nem fél a perifériáktól. Ő maga lett perifériává (vö. *Fil 2,6-8; Jn 1,14*). Éppen ezért, ha ki merünk menni a perifériákra, ott találjuk őt: ő már ott lesz. Jézus megelőz bennünket annak a testvérnek a szívében, a sebesült testében, elnyomott életében, elsötétült lelkében. Ő már ott van.

136. Igaz, hogy ki kell nyitni az ajtót Jézus Krisztusnak, mert ő zörget és szólít (vö. *Jel 3,20*). De néha fölteszem a kérdést, hogy zárkózottságunk fojtogató levegője miatt Jézus nem belülről zörget-e, hogy engedjük ki. Az evangéliumban látjuk, hogy Jézus „hogyan járta be a városokat s a falvakat, tanított és hirdette az Isten országának örömhírét” (*Lk 8,1*). A föltámadás után is, amikor a tanítványok minden irányba elindultak, „az Úr együttműködött velük” (*Mk 16,20*). Ez az igazi találkozásból fakadó dinamika.

137. A megszokás félrevezet, és azt mondja: nincs értelme változtatni a dolgokon, ebben a helyzetben nem tehetünk semmit; hogy mindig így volt, és mégis előbbre jutottunk. Megszokásból nem fordulunk szembe a rosszal, és hagyjuk, hogy a dolgok „történjenek, ahogyan történnek”, vagy ahogyan egyesek eldöntötték, hogy történniük kell. De engedjük végre, hogy az Úr jöjjön és ébresszen, erősen üsse oldalba lanyhaságunkat, és szabadítson meg a tehetetlenségtől! Ne bízzunk a megszokásban, nyissuk ki jól a szemünket, a fülünket és főként a szívünket, hogy az, ami körülöttünk történik, és a Föltámadott élő és hatékony szava fölriasszon bennünket.

138. Indítson meg minket a sok pap, szerzetesnő, szerzetes és laikus példája, akik nagy hűséggel átadták magukat az igehirdetésnek és a szolgálatnak, néha az életüket kockáztatva, de mindig feladva a kényelmüket. Tanúságtételük emlékeztessen arra, hogy az Egyháznak nem annyira hivatalnokokra és funkcionáriusokra van szüksége, mint szenvedélyes misszionáriusokra, akik az igazi élet közlésének lobogó vágya emészt. A szentek meglepnek, kibillenenek, mert az életük arra szólít, hogy lépjünk ki a bódító és nyugalmas közepszerűségből.

139. Kérjük az Úrtól a kegyelmet, hogy ne késlekedjünk, amikor a Lélek azt várja tőlünk, hogy lépjünk egyet előre; kérjük az apostoli bátorságot, hogy közölni merjük az evangéliumot másokkal, és le merjük mondani arról, hogy az életünk emléktárgyak mú-

zeuma legyen. Engedjük, hogy a Szentlélek minden helyzetben a föltámadott Jézus távlatában mutassa meg a történelmet. Így ahelyett, hogy elfáradna, befogadva az Úr meglepetéseit, az Egyház képes lesz haladni.

Közösségben

140. Nagyon nehéz küzdeni saját bűnös vágyaink, az ördög és az önző világ incselkedései és kísértései ellen, ha el vagyunk szigetelve. Ilyen az ellenünk irányuló bombatámadás: ha túlságosan egyedül vagyunk, könnyen elveszítjük a valóságérzékünket, a belső világosságot, és megadjuk magunkat.

141. A megszentelődés közös zárandoklat, melyben csoportosan haladunk. Ezt tükrözi néhány szent közösség. Bizonyos esetekben az Egyház egész közösségeket avatott szentté, melyek hőiesen éltek az evangéliumot, vagy minden tagjuk föláldozta az életét Istennek. Gondoljunk például a szervita rend hét szent alapítójára, az első madridi vizitációs kolostor hét szent apácájára, Miki Szent Pál és társai japán vértanúkra, Taegon Szent András és társai koreai vértanúkra, és a dél-amerikai Gonzáles Szent Rókus és Rodríguez Szent Alfonz vértanúkra és társaikra. Megemlíthetjük a tibhirinei (Algéria) trappista szerzetesek újabb tanúságtételét is, akik együtt készültek a vértanúságra. Ugyanígy van sok szent házaspár, mindegyikük párja megszentelődésének eszköze lett. Másokkal együtt élni és dolgozni, kétségtelenül a lelki növekedés útja. Keresztes Szent János mondta egyik tanítványának: Maradj a többiek között, „mert ők dolgoznak rajtad és gyakorlatoztatnak téged az erényben”.¹⁰⁴

142. A közösség arra hivatott, hogy „megteremtse azt az isteni tereket, ahol a föltámadott Úr titokzatos jelenléte megtapasztalha-

¹⁰⁴ *Cautele*, 15: *Opere*, Roma 1979⁴, 1072.

tó.”¹⁰⁵ Együtt hallgatni a Szót és együtt ünnepelni az Eucharisziát, erősíti a testvériséget, és lépésről lépésre szent és missziós közösséggé formál bennünket. Ez teszi lehetővé a közösségben megélt misztikus tapasztalatokat is, ahogyan Szent Benedekkel és Szent Skolasztikával történt, vagy abban a magasztos lelki találkozásban, melyet Szent Ágoston és édesanyja, Szent Mónika együtt élt át: „Nem messze volt már e világból távozásának ideje. Csak te tudtad, Uram, azt a napot előre, mi nem. Történt, hogy ő meg én magányosan ott álltunk az egyik ablaknál. Tudom, Uram, hogy ez is a te kezed titkos igazítása volt. Az ablak annak a háznak belső kertjére nézett, amelyben laktunk. (...) Lelkünk ajka szomjasan kívánczozott a te forrásodnak, a benned levő élet forrásának mennyei cseppjei után. (...) Beszélgetésünk első szakaszán látuk, hogy az érzéki örömeket, akármilyen nagyok és akármilyen magas földi szempontból értékeljük is őket, az örök élet örömeivel nemcsak összehasonlítani, hanem egy napon még említeni sem lehet. Mikor ideértünk, még tüzesebb vágyakozás szárnyán az Örök Létező felé szálltunk.”¹⁰⁶

143. De ezek a tapasztalatok nem a leggyakoribbak, nem is a legfontosabbak. A családban, plébánián, szerzetes- vagy bármi más közösségben zajló élet a mindennapok apróságaiából áll össze. Ennek összefoglalása volt az a szent közösség, melyet Jézus, Mária és József alkotott, s melyben példaszerűen tükröződött a szentháromságos közösség szépsége. És ez történt abban a közösségi életben is, melyet Jézus folytatott apostolaival és tanítványaival.

144. Idézzük fel, hogyan kérte Jézus a tanítványait, hogy figyeljenek részletekre.

¹⁰⁵ Szent II. János Pál pápa, *Vita consecrata* szinódus utáni apostoli buzdítás (1996. március 25.), 42: AAS 88 (1996), 416. [Magyar kiadás: *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2005.]

¹⁰⁶ *Vallomások*, IX, 10, 23–25: PL 32, 773–775.

Arra az apróságra, hogy egy ünnepen elfogyott a bor.

Arra az apróságra, hogy hiányzott egy bárány.

Arra az apróságra, hogy az özvegyasszony perselybe dobta két fil-lérét.

Arra az apróságra, hogy tartalékolni kell olajat a fáklyának arra az esetre, ha késik a vőlegény.

Arra az apróságra, hogy kérte a tanítványokat, nézzék meg, hány kenyérük van.

Arra az apróságra, hogy parázson halat sütött, miközben a hajnali szürkületben várta a tanítványokat.

145. Az a közösség, mely figyel a szeretet apró részleteire,¹⁰⁷ melynek tagjai törődnek egymással és nyitott és evangelizáló te-
ret alkotnak, olyan hely, ahol jelen van a Föltámadott, aki az Atya
terve szerint megszenteli ezt a közösséget. Néha az Úr szereteté-
nek ajándékaként ezen apró részletekben vigasztalóan tapasztal-
hatjuk Isten jelenlétét: „Egy téli estén szokás szerint apró szolgálá-
tomat végeztem. (...) Egyszer csak a távolban muzsikát hallottam:
egy szépen megvilágított, aranytól csillogó szalonba képzeltem
magam, választékosan öltözött leányok a világi szokások szerinti
bókokkal köszöntötték egymást; azután a tekintetem arra a sze-
gény, beteg nővérrre esett, akit ápoltam; a bűvös dallam helyett
csak az ő panaszos nyögéseit hallottam. (...) Nem tudom elmon-
dani, mi történt a lelkemben, csak azt tudom, hogy az Úr az igaz-
ság sugaraival világított meg, melyek annyira felülmúlják a földi
ünnepek sötétlő ragyogását, hogy boldogságomra el sem tudtam
hinni.”¹⁰⁸

¹⁰⁷ Külön felhívom a figyelmet a „Szabad? Köszönöm! Bocsánat!” kulcsszavakra, mert „a kellő pillanatban kimondott megfelelő szavak napról napra oltalmazzák és táplálják a szeretetet”. *Amoris laetitia* színódus utáni apostoli buzdítás (2016. március 19.), 133: AAS 108 [2016], 363.

¹⁰⁸ A Gyermek Jézusról nevezett Szent Terézia, *Manoscritto C*, 29 v–30r: *Opere complete*, Roma 1997, 269.

146. A fogyasztói individualizmus irányzatával szemben, mely arra törekszik, hogy a mások által nyújtott jólét keresésében elszigeteljen, a mi megszentelődésünknek állandóan azonosulnia kell Jézusnak azzal a vágyával, hogy „mindnyájan egyek legyenek, amint te, Atyám bennem vagy, s én benned” (*Jn 17,21*).

Állandó imádságban

147. Bár magától értetődik, mégis emlékeztetünk arra, hogy az életszentség transzcendencia iránti imádságban és az imádságban megnyilvánuló állandó nyitottság eredménye. A szent ember imádságos lelkű személy, akinek szüksége van az Isten való kommunikációra. Nem tűri, hogy belefojtsák e világ zárt immanenciájába, és erőfeszítéseivel és odaadásával Isten után vágyódik, az istendicséretben kilép önmagából, és az Urat szemlélve túllép a maga korlátain. Én nem hiszek az imádság nélküli életszentségben, még ha ez az ima nem is túl hosszú, és nem kísérik intenzív érzelmek.

148. Keresztes Szent János azt ajánlotta, hogy „törekedjünk mindig Isten jelenlétében lenni, akár valóságosan, akár képzeletben vagy egyesülésben, ahogyan a tevékenység lehetővé teszi”.¹⁰⁹ Alapjában ez az Isten utáni vágy, mely feltétlenül megmutatkozik valamilyen formában mindennapi életünkben: „Légy állhatatos az imádságban, és ne hagyd abba a külső tevékenységek közben sem. Akár eszel vagy iszol, világi emberekkel beszélsz vagy intézkedel, vagy bármi mást csinálsz, a szívedet mindig Őrá irányítva vágyódj Isten után.”¹¹⁰

149. Hogy ez megtörténhessék, szükségünk van olyan időszakokra is, melyeket a vele töltött magányban csak Istennek szánunk.

¹⁰⁹ *A tökéletesség fokai*, 2: *Opere*, Roma 1979⁴, 1079.

¹¹⁰ *Uő, Útmutató a tökéletes lelki életre*, 9: *Opere*, cit., 1078.

Avilai Szent Teréz számára az imádság „a barátság bensőséges kapcsolata, gyakori kettesben lét azzal, akiről tudjuk, hogy szeret bennünket”.¹¹¹ Szeretném hangsúlyozni, hogy ez nem kevesek kiváltsága, hanem mindenkié, mert „mindnyájunknak szükségünk van erre a csendes, imádó jelenlétre”.¹¹² A bizalomteljes imádság az Isten felé tegezve kitáruló szív válasza, amelyben elhallgat minden szó, hogy a csendben hallhatóvá válják az Úr édes hangja.

150. Ebben a csendben lehet fölismerni a Lélek világosságában az életszentség útjait, melyeket az Úr mutat nekünk. Különben döntéseink csak „dekorációk”, amelyek ahelyett, hogy érvényesítenék az evangéliumot az életünkben, elfedik és megfojtják. Minden tanítvány számára elengedhetetlen, hogy időt töltsön a Mesterrel, hallgassuk őt, szüntelenül tanuljunk tőle. Ha nem hallgatjuk őt, szavaink hiábavaló csevegéssé lesznek.

151. Emlékeztetünk rá, hogy „a meghalt és föltámadott Jézus arcának szemlélése hozza helyre emberségünket, akkor is, ha azt bűn bélyegezte meg, vagy az élet fáradalmai tördelték darabokra. Nem házasíthatjuk Krisztus arcának erejét.”¹¹³ Ezért megengedem magamnak a kérdést feléd: vannak-e perceid, amikor csendben az Úr előtt állsz, sietség nélkül vele maradsz és engeded, hogy vezessen? Engeded-e, hogy az ő tüze lángra lobbantsa a szívedet? Ha nem engeded, hogy a szívedben ő táplálja a szeretet és a gyöngédség tüzét, nem fog benned égni, és akkor tanúságtételoddal és szavaiddal hogyan lobbanthatnád lángra mások szívét? És ha Krisztus arca előtt nem tudod engedni, hogy vezessen és át-

¹¹¹ *Vita di S. Teresa di Gesù scritta da lei stessa* [Jézusról nevezett Szent Teréz önéletrajza], 8, 5: *Opere*, Roma 1981, 95. [Magyar kiadás in: *Avilai Szent Teréz Összes Művei* II, *Önéletrajz*, Sarutlan Kármelita Nővérek – Jel Kiadó, Budapest 2015.]

¹¹² Szent II. János Pál pápa, *Orientale lumen* apostoli levél (1995. május 2.), 16: AAS 87 (1995), 762. [Magyar kiadás: *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest 2005.]

¹¹³ *Beszéd az Itáliai Egyház V. Nemzeti Összejövételéhez* (Firenze, 2015. november 10.): AAS 107 (2015), 1284.

alakítson, akkor hatolj be az Úr bensőjébe, rejtőzz el a sebeibe, mert ott lakik az isteni irgalmasság.¹¹⁴

152. Mindazonáltal kérem, hogy az imádságos csendet ne szökésnek tartsuk, mely tagadja a körülöttünk lévő világot. Az orosz zarándok, aki állandóan imádkozva járta az útját, elmondja, hogy ez az imádság nem szakította el a külső valóságtól: „Ha találkoznom kellett valakivel, különbségtétel nélkül mindenki olyan szeretetreméltónak tűnt számomra, mintha hozzátartozóm lenne. (...) Ezt a világosságot nem csak a lelkemben éreztem, hanem a külvilág is nagyon szépnek és elbűvölőnek tűnt számomra.”¹¹⁵

153. A történelem sem enyészik el. Az imádságnak, éppen azért, mert Isten életünkbe áradó ajándékából táplálkozik, mindig tele kell lennie emlékezésekkel. Az Isten tetteire való emlékezés az Isten és a népe közötti szövetség élményének alapja. Ha be is akart lépni a történelembe, akkor az imádságot átsövi az emlékezés. Nemcsak a kinyilatkoztatott Szóra, hanem a saját életünkre, mások életére, mindarra való emlékezés is, melyet az Úr Egyházában művelt. Ez az a hálás emlékezés, melyről a *Szemlélődés a szeretet elnyerésére* címen Loyolai Szent Ignác is beszél,¹¹⁶ amikor felszólít, hogy idézzük föl emlékezetünkben mindazokat a jótéteményeket, amelyeket az Úrtól kaptunk. Amikor imádkozol, vedd szemügyre életed történetét, és nagyon sok irgalmasságot fogsz benne találni. Rá fogsz jönni, hogy az Úr gondol rád, és soha nem feledkezik meg rólad. Ezért van értelme kérned, hogy a legapróbb részletekig világosítsa meg életedet, hogy azok se szakadjanak el tőle.

154. A kérő ima az Istenben bizakodó szív megnyilatkozása, mely tudja, hogy a kért dolgot egyedül nem tudja megtenni. Isten népe

¹¹⁴ Vö. Szent Bernát, *Beszédek az Énekek énekéről* 61, 3-5: PL 183, 1071-1073.

¹¹⁵ *Racconti di un pellegrino russo*, Milano 1979³, 41; 129. [Magyar kiadás: *A zarándok elbeszélései*, Bencés Kiadó, Budapest 1994.]

¹¹⁶ Vö. *Lelkigyakorlatos könyv*, 230-237.

életében nagyon sok gyengéd hittel és mélységes bizalommal teli, kérő imával találkozunk. Ne becsljük le a kérő imádságot, mely oly sokszor megnyugtatja a szívünket, és segít reménykedő küzdelemmel előbbre jutnunk. A másokért mondott kérő imának egészen különösen értéke van, mert egyszerre fejezi ki az Istenbe vetett bizalmat és a felebaráti iránti szeretet. Egyesek – lelkielőítéletekkel – azt gondolják, hogy az imádságnak Isten szórakozottságtól mentes, tiszta szemlélésének kell lennie, mintha a testvérek arca és neve kerülendő, zavaró tényező lenne. Ezzel szemben a valóság az, hogy az imádság kedvesebb és megszentelőbb Isten előtt, ha a közbenjárással próbáljuk megvalósítani a kettős parancsot, melyet Jézus hagyott ránk. A közbenjárás a másokkal való testvéri törődést fejezi ki, amikor képesek vagyunk arra, hogy imáinkba belefoglaljuk a többiek életét, legszorongatóbb gondjaikat és legszebb álmaikat. Arról, aki nagylelkűen a közbejárásra szenteli magát, elmondható a Biblia szavaival: „Testvéreinek barátja, (...) aki sokat imádkozik a népért” (2Mak 15,14).

155. Ha valóban elismerjük, hogy Isten létezik, nem tudjuk nem imádni őt néha csodálattal teli csendben, máskor ünnepi dicséretet énekelve neki. Így fejezzük ki azt, amit Boldog Charles de Foucauld élt át, amikor ezt mondta: „Amint elhittem, hogy van Isten, felfogtam, hogy nem tehetek mást, mint hogy csak érte éljek.”¹¹⁷ A zarándokok esetében is látható a tiszta imádás sok egyszerű gesztusa, mint például amikor „a zarándok szeme megnyugszik egy képen, mely Isten közelségét és gyöngédségét ábrázolja. A szeretet megáll, szemléli és a csendben ízleli a misztériumot.”¹¹⁸

156. Isten méznél édesebb (vö. Zsolt 119,103) és „kétélű kardnál élesebb” (Zsid 4,12) Szavának imádságos olvasása lehetővé teszi, hogy hallgassuk a Mestert, és lámpás legyen a lépteinknek, fény

¹¹⁷ *Levél Enrico de Castriesnek* (1901. augusztus 14.): Charles de Foucauld, *Opere spirituali. Antologia*, Roma 1983⁵, 623.

¹¹⁸ A Latin-Amerikai és Karib-térség Közös Püspöki Konferenciája, *Aparecidai dokumentum*, 2007. június 29., 259.

legyen utunkon (vö. *Zsolt 119,105*). Az indiai püspökök helyesen emlékeztetnek bennünket arra, hogy „Isten Szavának áhítatos tisztelete nemcsak az ájtatosságok egyike, szép, de szabadon választható, hanem a keresztény élet szívéhez és lényegéhez tartozik. A Szónak életet átformáló ereje van.”¹¹⁹

157. A Jézussal való találkozás a Szentírásban elvezet az Eucharishtiához, melyben ugyanez a Szó a leghatásosabban hangzik, mert annak valóságos jelenléte, aki az élő Szó. Isten az egyetlen Abszolútum, az Eucharishtiában kapja meg a legnagyobb imádást, ami ebben a világban csak adható neki, mert Krisztus az, aki fölajánlja magát. És amikor magunkhoz vesszük őt a szentáldozásban, megújítjuk vele a szövetségünket, és lehetővé tesszük számára, hogy magához hasonlóvá formáljon minket.

¹¹⁹ India Katolikus Püspökeinek Konferenciája, *A XXI. Közgyűlés Záró Nyilatkozata*, 2009. február 18., 3. 2.

ÖTÖDIK FEJEZET

KÜZDELEM, ÉBERSÉG
ÉS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

158. A keresztény élet folytonos küzdelem. Erőre és bátorságra van szükségünk ahhoz, hogy képesek legyünk ellenállni az ördög kísértésének és hirdetni tudjuk az evangéliumot. Ez a küzdelem nagyon szép, mert lehetővé teszi, hogy ünnepeljünk, valahányszor az Úr győzelmet arat életünkben.

A küzdelem és az éberség

159. Ez a küzdelem nem csak a világ és a világias gondolkodás ellen folyik, melyek megtévesztenek, elkábítanak és örömtelenül és elkötelezettség nélkül középszerűvé tesznek. Nem is korlátozódik csupán a saját törekenségünk és rossz hajlamaink elleni harcra (melyekből mindenkinek megvan a magáé: lustaság, érzékiség, irigység, féltékenység stb.), hanem állandó küzdelem az ördög ellen is, aki a rossz fedelme. Maga Jézus ünnepli a győzelmeinket. Örült, amikor a tanítványai a gonosz ellenkezését legyőzve sikerrel hirdették az evangéliumot, és ujjongott: „Láttam a sátánt: mint a villám, úgy bukott le az égből” (*Lk 10,18*).

Több egy mítosznál

160. Nem fogadjuk el az ördög létezését, ha makacsul kitartunk az élet materiális, természetfölötti távlat nélküli szemléletében. Épp az arról való meggyőződés, hogy ez a gonosz hatalom közöttünk van, teszi érthetővé, miért van a rossznak néha akkora romboló ereje. Igaz, hogy a bibliai szerzőknek korlátozott fogalomkészlete volt olyan dolgok kifejezésére, melyeket Jézus korában össze lehetett téveszteni, például az epilepsziát az ördögtől meg-

szállottsággal. Azonban mindebből nem következik, hogy túlságosan le kell egyszerűsíteni a történeteket, azt állítva, hogy az evangéliumokban elbeszélte összes eset pszichés betegség volt, és hogy végső soron az ördög nem létezik és nem működik. Az ördög jelenléte olvasható a Szentírás első oldalain, az utolsó oldalak pedig Isten démonok fölötti győzelméről szólnak.¹²⁰ Amikor Jézus nekünk adta a Miatyánkot, úgy akarta, hogy az Atyától utolsóként azt kérjük, hogy szabadítson meg a gonosztól. A „gonosz” nem elvont értelemben a rosszat, hanem „a gonoszt” jelenti. Szmélyt jelent, aki gyötör bennünket. Jézus megtanított arra, hogy mindennap kérjük a tőle való szabadulást, hogy ne legyen hatalma fölöttünk.

161. Ne gondoljuk tehát, hogy az ördög mítosz, kép, szimbólum, ábra vagy pusztá gondolat.¹²¹ Az ilyen tévedés elaltatná az éberséget, figyelmetlenné tenné és támadhatóbbá tenné minket. Az ördögnek nincs szüksége arra, hogy birtokoljon bennünket, hanem a gyűlölettel, a szomorúsággal, az irigységgel és a többi rosszassággal mérgez meg. Ezért, ha mi csökkentjük a védekezést, könnyebbé tesszük számára, hogy rombolja az életünket, családjainkat és közösségeinket, mert „ordító oroszlán módjára ott kószál mindeütt, és keresi, kit nyeljen el” (1Pt 5,8).

¹²⁰ Vö. *A Szent Márta-bázisban bemutatott szentmise homíliája* (2013. október 11.): *L'Osservatore Romano*, 2013. október 12., 12.

¹²¹ Vö. Boldog VI. Pál pápa katekézise az 1972. november 15-én tartott általános kihallgatás alkalmával: *Insegnamenti*, X (1972), 1168–1170: „Az egyik legsürgetőbb feladat a rosszal szembeni védekezés, akit ördögnek hívunk. (...) A rossz ma már nem csupán valaminek a hiánya, hanem hatás; önmagából kifordult és kiforgató, szellemi élőlény. Rettenetes valóság. Titokzatos és félelmetes. Eltávolodik a szentírás és egyházi tanítástól, aki a létét nem akarja elismerni; vagy aki önmagában álló elvnek tekinti, mintha nem Istentől eredne, mint minden teremtmény; vagy pusztá feltételezésnek tartaná mint bajaink ismeretlen okainak fantáziaképét.”

162. Isten Szava kifejezetten arra buzdít, hogy álljunk ellen az ördög cselvetéseinek (vö. *Ef 6,11*), és hárítsuk el a gonosz minden tüzes nyilát (vö. *6,16*). Ezek nem költői kifejezések, mert a mi szentségre vezető utunk állandó küzdelem. Aki ezt nem ismeri el, az vagy tévedésbe esik, vagy középszerűségbe süllyed. A küzdelemhez erős fegyvereink vannak az Úrtól: az imádságban kifejeződő hit, az Isten Szaváról való elmélkedés, a szentmise ünneplése, a szentségimádás, a szentségi gyónás, a szeretet cselekedetei, a közösségi élet, a missziós elkötelezettség. Ha ezeket figyelmen kívül hagyjuk, a gonosz hazug ígéretei könnyen félrevezethetnek, mert amint a szent életű pap, Brocherus mondta: „Mit számít az, hogy Lucifer azt ígéri, hogy megszabadít minket, és még közénk is szórja a kincseit, ha ezek a kincsek hamisak és mérgezetek?”¹²²

163. Ezen az úton a rosszal szemben a legjobb ellenszer a jóban való fejlődés, a lelki érlelődés és a szeretet növekedése. Nem lehet ellenállni, ha valaki megnyugszik egy holtpontra, megelégszik a kevéssel, és már nem álmodik arról, hogy az Úrnak a legszebb önátadást ajándékozza. Még rosszabb, ha valakit elfog a vereség érzése, mert „aki bizalom nélkül indul neki, már előre elveszítette a csata felét, és elássa a talentumait. (...) A keresztény győzelem mindig kereszt, de olyan kereszt, mely egyidejűleg győzelmi zászló is, amit harcosszerű gyöngédséggel hordozunk a gonosszal vívott ütközetben.”¹²³

¹²² S. José Gabriel del Rosario Brochero, *Predica delle bandiere*, in Argentin Püspöki Konferencia, *El Cura Brochero. Cartas y sermones*, Buenos Aires 1999, 71.

¹²³ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 85: AAS 105 (2013), 1056.

A lelki korrupció

164. Az életszentség útja a Szentlélektől ajándékba kapott béke és öröm forrása, ugyanakkor megköveteli, hogy éjjenek a mécseseink (vö. *Lk 12,35*) és virrasszunk: „Mindenféle rossztól óvakodjatok” (*1Tesz 5,22*); „virrasszatok” (vö. *Mk 13,35; Mt 24,42*); és ne aludjunk (vö. *1Tesz 5,6*). Mert akik nem veszik észre, hogy súlyosan vétettek Isten törvénye ellen, kábulatban vagy restségben maradhatnak. Mivel úgy találják, hogy semmi súlyos rosszat nem róhatnak fel nekik, nem veszik észre azt a langyosságot, mely lassanként birtokába veszi lelki életüket, és a végén elkopnak és megromlanak.

165. A lelki korrupció rosszabb a bűnös bukásánál, mert egyfajta kényelmes és önelégült vakság, amelyben végül minden megengedettnek látszik: a csalás, a rágalom, az egoizmus és az önzés számos rejtett formája, mert „a sátán is világosság angyalának tettei magát” (*2Kor 11,14*). Így végezte napjait Salamon, míg a nagy bűnös, Dávid, le tudta győzni nyomorúságát. Jézus figyelmeztetett arra az álnok kísértésre, amely a korrupció felé taszít: beszél valakiről, aki megszabadult az ördögtől, és azt gondolva, hogy az élete már tiszta, úgy végezte, hogy nyolc gonosz lélek szállta meg (vö. *Lk 11,24-26*). Egy másik szentírási hely drasztikus képet használ: „A kutya visszatér hányadékához” (*2Pt 2,22*; vö. *Péld 26,11*).

A megkülönböztetés

166. Honnan lehet tudni, hogy valami a Szentlélektől jön, vagy a világ lelkétől, vagy az ördög lelkétől ered-e? Az egyetlen mód a megkülönböztetés, amely nem csupán jó értelmi képességet és erkölcsi érzéket tételez fel, hanem ajándék is, amelyet kérni kell. Ha bizalommal kérjük a Szentlélektől, ugyanakkor imádsággal, reflexióval, olvasással és jó tanáccsal erőfeszítéseket teszünk

azért, hogy műveljük, minden bizonnyal növekedni tudunk e lelki képességben.

Halasztbatatlan teendő

167. Napjainkban igen szükségessé vált a megkülönböztetés képessége. A mai élet ugyanis rendkívüli cselekvési és szórakozási lehetőségeket kínál, a világ pedig úgy tálalja ezeket, mintha minden jó és értékes volna. Mindenki, de különösen a fiatalok vannak kitéve az állandó *zapping*nak, azaz „csatornaváltásnak”. Lehetőséggé vált egyidejűleg két-három képernyő között navigálni, és interakcióban lenni különböző virtuális jelenetekkel. A megkülönböztetés bölcsessége nélkül a pillanatnyi irányzatok piacán könnyen bábokká alakulhatunk.

168. Ez különösen akkor válik fontossá, amikor valami újdonság jelenik meg az életünkben, és föl kell ismerni, hogy vajon Istentől származó új bor-e, vagy a világ lelkének, illetve az ördög lelkének megtévesztő újdonsága. Más esetekben az ellenkezője történik, mert a gonosz erői arra indítanak, hogy ne változtassunk; hagyjuk békében a dolgokat úgy, ahogy vannak, válasszuk a mozdulatlan-ságot és a merevséget, és ezzel megakadályozzuk, hogy működhessék a Lélek fuvallata. Szabadok vagyunk Jézus szabadságával, de ő arra hív, hogy vizsgáljuk meg, mi van bennünk – vágyak, szorongatások, félelmek, várakozások –, mi történik rajtunk kívül – „az idők jelei” –, hogy fölismerjük a teljes szabadság útjait: „Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg” (1Tesz 5,21).

Mindig az Úr világosságában

169. A megkülönböztetés nem csak a rendkívül pillanatokban szükséges, vagy amikor súlyos problémákat kell megoldani, vagy

alapvető döntéseket kell meghozni. A küzdelem eszköze, hogy jobban követhessük az Urat, mindig hasznos arra, hogy fel tudjuk ismerni Isten időit és az ő kegyelmét, hogy ne tékozzunk el az Úr indításait, ne vesztegessük el a növekedésre hívó szólításait. Ez gyakran az apró, jelentéktelennek tűnő dolgokban mutatkozik meg, mert a nagylelkűség az egyszerű és mindennapos dolgokban nyilvánul meg.¹²⁴ Ez azt jelenti, hogy nem szabunk határt a növekedésnek, a jobbnak és a szebbnek, ugyanakkor a kicsiségekre, a napi kötelességekre koncentrálnunk. Ezért kérek minden keresztényt, ne mulasszák el, hogy mindennap a bennünket szerető Úrral való párbeszédben tartsanak őszinte lelkiismeret-vizsgálatot. Ugyanakkor a megkülönböztetés azoknak a konkrét eszközöknek a felismerésére vezet rá, melyek az Úr szeretetének titokzatos tervében előre rendel, hogy el ne akadjunk a pusztá jó szándékoknál.

Természetfeletti ajándék

170. Igaz, hogy a lelki megkülönböztetés nem zárja ki az emberi bölcsesség egzisztenciális, pszichológiai, szociológiai vagy morális értékeit. De felülmúlja ezeket. Még csak az Egyház bölcs törvényei sem elegendőek hozzá. Mindig észben kell tartanunk, hogy a megkülönböztetés kegyelem. Még ha magában foglalja is a gondolkodást és az okosságot, felettük áll, mert egy misztériumba való betekintést jelent: Isten minden egyes emberre vonatkozó páratlan és megismételhetetlen tervébe, mely a legváltozatosabb körülmények és korlátok között valósul meg. Nem csak a földi jólétről van szó, nem is csak arról a megelégedettségről, hogy valami hasznosat teszünk, még csak nem is a nyugodt lelkiismeretre

¹²⁴ Loyolai Szent Ignác írja ez a bölcs felirat olvasható: *Non coerceri a maximo, contineri tamen a minimo divinum est* – „Isteninek jele, hogy a legnagyobb sem korlátoz, de a legkisebb is magában foglal” (Hölderlin, *Hyperion*). [Erről lásd Szabó Ferenc SJ, *Szent Ignác sírfelirata*. (H. Rabner és F. Hölderlin nyomán). In Szabó Ferenc SJ – Bartók Tibor SJ (szerk.), *Jezsuiták Szent Ignác nyomdokain*, Szent István Társulat, Budapest 2006.]

irányuló vágyról. Hanem az engem ismerő és szerető Atya színe előtt zajló életem értelméről van szó, melyért odaadhatom magamat, és amelyet az Atyánál jobban senki nem ismer. Végezetül a megkülönböztetés elvezet a halhatatlan élet forrásához, azaz oda, „hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust” (Jn 17,3). Nem igényel rendkívüli képességeket, nem is a legintelligensebbek és legműveltebbek számára van fenntartva, és az Atya tetszése szerint nyilatkoztatja ki magát az alázatosaknak (vö. Mt 11,25).

171. Jóllehet az Úr, fáradozásai közben különféle módokon beszél hozzánk mások által és minden pillanatban, nem függetleníthetjük magunkat a hosszas imádság csendjétől annak érdekében, hogy jobban megértsük ezt a nyelvet, hogy érteni tudjuk a megkapottnak vélt indítások valóságos értelmét, hogy félelmeink elcsituljanak, és egész életünket Isten világosságában tudjuk megkomponálni. Így tudjuk lehetővé tenni a Szentlélektől megvilágosított életből fakadó új szintézis megszületését.

Szólj, Uram!

172. Mindazonáltal előfordulhat, hogy épp az imádságban térünk ki az elől, hogy a Lélek szabadsága rendelkezze velünk, aki úgy cselekszik, ahogyan akarja. Jó emlékezetünkben tartani azt, hogy az imádságos megkülönböztetés megköveteli az odahallgatási készséget: odahallgatni az Úrra, másokra, a körülöttünk lévő valóságosra, mely mindig új módokon szólít meg. Csak az szabad a saját elégtelen és részleges szempontjainak elhagyására, szokásainak és sémáinak elhagyására, akiben megvan az odahallgatási készség. Mert ezáltal tud meghallani egy ilyen hívást, mely megtöri a biztonságát, de jobb életre vezet, mert nem elég az, hogy minden jól menjen, és nyugalom legyen körülöttünk. Előfordul, hogy Isten valami többet kínál, és mi lusta szórakozottságunkban azt nem ismerjük fel.

173. Ez az odahallgató magatartás végső kritériumként nemcsak az evangélium, hanem az azt őrző Tanítóhivatal iránti engedelmességet tartalmazza; a Tanítóhivatal ugyanis próbálja megtalálni az Egyház kincstárában azt, ami ma gyümölcsözőbb lehet az üdvösség szempontjából. Nem receptek alkalmazásáról vagy a múlt ismételtetéséről van szó, mert ugyanazok a megoldások nem érvényesek minden körülmények között, és ami hasznos volt az egyik, az haszontalan lehet a másik esetben. A lelkek megkülönböztetése megszabadít a merevségtől, mely nem ad teret a föltámadott örök mai napjának. Csak a Lélek tud behatolni a valóság legsötétebb bugyraiba, és tudja figyelembe venni minden finom rezdülését, hogy egy másik világossággal fölragyogjon az evangélium újdonsága.

Az ajándék és a keresztség logikája

174. A megkülönböztetésben való fejlődés lényeges feltétele, hogy felnevelődjünk Isten türelméhez és az ő – a mieinkkel soha nem azonos – időpontjaihoz. Ő nem zúdit tüzet az égből a hitetlenekre (vö. *Lk 9,54*), és azt sem engedi, hogy a túlbuzgók „össze gyűjtsék a konkolyt”, mely a búzával együtt növekedik (vö. *Mt 13,29*). Emellett nagylelkűségre van szükség, mert „nagyobb boldogság adni, mint kapni” (*ApCsel 20,35*). A megkülönböztetés nem arra irányul, hogy mit tudunk még kicsikarni ettől az élettől, hanem annak felismerésére, hogyan tudjuk jobban teljesíteni a keresztségben kapott küldetést, és ez azt is magában foglalja, hogy készek vagyunk mindenről lemondani. A boldogság ugyanis ellentmondásos, és a legjobb tapasztalatokat akkor ajándékozza, amikor elfogadjuk azt a titokzatos logikát, mely nem ebből a világból való. Ahogyan Szent Bonaventura a keresztre mutatva mondta: „Ez a mi logikánk.”¹²⁵ Ha valaki elfogadja ezt a dinamikát, nem

¹²⁵ *A Hexaemeronról* 1, 30.

fogja hagyni, hogy a lelkiismerete érzéketlenné váljék, és nagylelkűen kitárul a megkülönböztetésre.

175. Amikor Isten színe előtt kutatjuk az élet útjait, nincsenek olyan terek, amelyek zárva maradnak előttünk. Az élet minden változatában folytathatjuk a növekedést, és följajánlhatunk Istennek valami többet, egészen olyan helyzetekig, melyekben a legnagyobb nehézségeket tapasztaljuk. De kérnünk kell a Szentlélektől, hogy szabadítson meg és űzze el a félelmet, mely akadályozhatná, hogy beléphessen életünk bizonyos helyzeteibe. Aki mindent kér, az mindent ajándékozik is, és nem azért akar jönni, hogy megcsonkítson vagy elgyengítsen, hanem hogy a teljességgel ajándékozzon meg. Ebből belátható, hogy a megkülönböztetés nem vakmerő önelemzés, önző magunkba fordulás, hanem valódi kilépés önmagunkból – Isten misztériuma felé, aki segít megélnünk azt a küldetést, melyre a testvérek javára meghívást kaptunk.

176. Azt kívánom, hogy Mária koronázza meg ezeket a reflexiókat, mert ő olyan fokon élte meg Jézus boldogmondásait, mint senki más. Ő az, aki zavarba jött Isten jelenlétének örömétől, aki mindent megőrzött a szívében és engedte, hogy tör járja át. Szent a szentek között, a legáldottabb, aki megmutatja számunkra az életszentség útját és kíséri rajta. Amikor elesünk, nem nyugszik bele, hogy a földön maradjunk, és néha ölében hordoz anélkül, hogy ítéletet mondana fölöttünk. A vele való együttlét vigasztal, megszabadít és megszentel minket. Az Anyának nincs szüksége sok szóra, neki nem kell sokat magyaráznunk arról, ami velünk történt. Elég újra meg újra elstutognunk: „Üdvöz légy, Mária...”

177. Remélem, hogy e sorok segíteni fognak abban, hogy az egész Egyházban fokozódjék az életszentség utáni vágy. Kérjük, árásszon belénk a Szentlélek lobogó vágyat, hogy Isten nagyobb

dicsőségére legyünk szentek, és bátorítson az ezzel kapcsolatos nehézségekben. Így olyan boldogságban lesz részünk, amelyet a világ nem vehet el tőlünk.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 2018. március 19-én, Szent József ünnepén, pápaságom hatodik évében.

Franciscus

FRANCISCUS

TARTALOM

<i>„Örüljetek és ujjongjatok” (1-2)</i>	5
---	---

ELSŐ FEJEZET

AZ ÉLETSZENTSÉGRE SZÓLÓ MEGHÍVÁS (3-34)

A szentek, akik bátorítanak	
és kísérnek bennünket (3-5)	9
A szentek a kapu körül (6-9)	10
Az Úr hív (10-13)	12
Érted is (14-18)	13
Küldetésed Krisztusban (19-24)	16
A megszentelő tevékenység (25-31)	18
Élénkebben, emberibben (32-34)	20

MÁSODIK FEJEZET

AZ ÉLETSZENTSÉG KÉT REJTŐZŐ ELLENSÉGE (35-62)

A mai gnoszticizmus (36)	25
<i>Isten és test nélküli elme (37-39)</i>	26
<i>Misztériummentes tanítás (40-42)</i>	27
<i>Az ész korlátai (43-46)</i>	28
A mai pelagianizmus (47-48)	30
<i>Alázatosság nélküli akarát (49-51)</i>	31
<i>Az Egyház egyik gyakran elfelejtett tanítása (52-56)</i>	33
<i>Az újpelagiánusok (57-59)</i>	35
<i>A törvény összefoglalása (60-62)</i>	36

HARMADIK FEJEZET
A MESTER VILÁGOSSÁGÁBAN
(63–109)

Szemben az árral (65–66)	41
„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa” (67–70)	42
„Boldogok a szelídek, mert öröklik majd a földet” (71–74)	43
„Boldogok, akik sírnak, mert majd megvigasztalják őket” (75–76)	44
„Boldogok, akik ébeznek és szomjazzák az igazságot, mert őket majd jóllakatják” (77–79)	45
„Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalmasságot nyernek” (80–82)	46
„Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent” (83–86)	48
„Boldogok a békességszerzők, mert Isten fiainak hívják majd őket” (87–89)	49
„Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa” (90–94)	50
A nagy alapszabály (95)	52
<i>Hűségesen a Mesterhez (96–99)</i>	52
<i>Az evangélium szívét csonkító ideológiák (100–103)</i>	54
<i>Az Isten előtt kedvesebb kultusz (104–109)</i>	56

NEGYPEDIK FEJEZET
AZ ÉLETSENZENTSÉG NÉHÁNY JELLEMZŐ VONÁSA
A MAI VILÁGBAN
(110–157)

Egymás elviselése, türelem és szelídség (112–121)	61
Öröm és humorérzék (122–128)	65
Bátorság és buzgóság (129–139)	68

Közösségben (140–146)	72
Állandó imádságban (147–157)	75

ÖTÖDIK FEJEZET

KÜZDELEM, ÉBERSÉG ÉS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS (158–177)

A küzdelem és az éberség (159)	83
<i>Több egy mítosznál (160–161)</i>	83
<i>Éberen és bizakodással (162–163)</i>	85
<i>A lelki korrupció (164–165)</i>	86
A megkülönböztetés (166)	86
<i>Halaszthatatlan teendő (167–168)</i>	87
<i>Mindig az Úr világosságában (169)</i>	87
<i>Természetfeletti ajándék (170–171)</i>	88
<i>Szólj, Uram! (172–173)</i>	89
<i>Az ajándék és a keresztség logikája (174–177)</i>	90

